№ 232 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47. | דאנערשטאג, כ"ח אלול תרפ"ט. | 3 października 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

סיים-סעסיע זאל פונאנדערגעלאזען ווערען

צענטער-לינקע קלובן רעכנען זיך מיט דער מעגליכקייט און זיי האבן זיך גענומען בעראטען מכח פראגען וואס זענען דערמיט פערבונדען

די סיים-סעסיע זאל פונאנדער-געלאזען ווערען

ווארשא (טעלעפ.) און סיים איז היינט געווען פיל רוהיגער ווי געכטען. נאכדעם ווי די דעפוטאטען האבען געלעסען בעקומען אויסגעצאהלט די דיעטען, זענען זיי זיך אלע צופאהרען. געבליבען זענען בלויז די „גענעראלען", די פיהרערס פון די קלובען, וואס האבען אפגעהאלטען בעראטונגען.

א בעראטונג האבען אויך אפגעהאלטען די צענטער-לינקע קלובען מכח דער וויטערדיגער טאקטיק. עס זענען בעראטען געווארען פערשידענע פראגען, וואס זענען פערבונדען מיט'ן פאל, אויב די רעגירונג וועט פונאנדערלאזען דעם סיים, אדער די נאהענטסטע סיים-סעסיע יעדענפאלס האלט מען, אז דער סיים וועט נישט מאריך-ימים זיין און עס איז זעהר מעגליך, אז די נאהענטסטע סיים סעסיע זאל פונאנדערגעלאזט ווערען.

דאס זאל דורך אנדערע קלובען נישט געמוזן ווערען.

דער קלוב וועט זיך אויך ווענדען צו די אנדערע סלאווישע קלובען וועגען דעם זעלבען ענין.

פוילישער גענעראל-קאנסול אין בוילטען פראטעסטירט

בוילטען (טעלעפ.) דער פוילישער גענעראל-קאנסול האט פראטעסטירט געגען דעם, וואס שטאהלהעלמער האבען מאניפעסטירט פאר'ן בנין פון פוילישען קאנסולאט.

דער פאליציי-פרעזידענט פון גלייוויץ האט צוגעזאגט ארויסצוגעבען א ענטשפרעכענדע פעראָרדנונג, אז אזוינס זאל זיך מעהר נישט איבער'חזר'ן.

31 חלוצים פון ווארשא אפגעפאהרן קיין ארץ-ישראל

ווארשא (טעלעפ.) היינט זענען פון ווארשאווער הויפט-וואקזאל אפגעפאה־רען קיין ארץ ישראל 39 חלוצים. די באהן-דירעקציע האט פאר די חלוצים אפגעגעבען בעזונדערע קופעען. אויפ'ן וואקזאל זענען געקומען בעגלייטען די חלוצים עטליכע הונדערט פערזאן. די וואגאנען זענען געווען בעצירט מיט בלומען און נאציאנאלע פאהנער. די חלוצים האבען געזונגען נאציאנאלע לידער און געטאנצט א הורא. די שטימונג איז געווען זעהר א פייערליכע. דינסטאג פאהרען פון ווארשא אפ וויטערע 70 חלוצים

אוקראינער ערקלערען אונצוטרוי דער רעגירונג

ווארשא (טעלעפ.) דער אוקראיני־שער קלוב האט היינט אפגעהאלטען א ציצונג, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען זעלבסטשטענדיג ארייגצוטראגען א פארשלאג וועגען א אונצוטרוי-ווא־טום פאר דער רעגירונג, אפילו אויב

האלץ-אפמאך מיט דייטשלאנד גילטיג אויף נאר 1 יאהר

ווארשא (טעלעפ.) היינט האט זיך געענדיגט דער דייטש-פוילישער האנ־דעלס-אפמאך וועגען האלץ-עקספארט פון פוילען.

היות קיינער פון די צדדים האט דעם אפמאך נישט געקינדיגט, איז דער אפמאך ארויין אין קראפט אויף נאך 1 יאהר. דער אומזאץ פון פויליש האלץ קיין דייטשלאנד איז היינטיגען יאהר וועט אויסמאכען 250 מיליאן זל.

די נאהענטסטע סעסיע פון פעלקער-בונד

גענף (ספ.) די נאהענטסטע סעסיע צונויפגערופען ווערען דעם 20 יאנואר 1930.

פון ראט פון דער פעלקער-ליגע וועט

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

עס ווערט געדאווענט ראש השנה און יום כפור אין חתונה זאל „קאלאססעאום" זאכאדניא 68 מיט בערימטע בעל תפילות מיט איין גוט איינ־שטודירט כאר צו מעסיגע פרייזען בעקוועמע פלעצער און היגיענישע איינריכטונג.

ביטע בעצייטענס זיך צופערזעהן מיט פלעצער. בילעטען פערקויף יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אווענד אין זאל „קאלאססעאום" זאכאדניא 53.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!

עס ווערט געדאווענט ראש-השנה און יום-כפור אין „ווייסע זאל"

43 זאכאדניא 43

מיט דעם בעריהמטען העלדען-טענאר, אבער-קאנטאר ה' אברהם טארנאווער מיט א גרויס איינשטודירט כאר. בעקוועמע פלעצער. מיט אלע בעקוועמליכקייטען פערזעהט אייך מיט פלעצער.

פלעצער צו פערדינגען טעגליך פון זונטאג דעם 29/9 אן פון 8 פריה ביז 11 אוו.

מיט אכטונג י. ווינטראוב.

„הזמיר" אל. קאשציושקי 21.

בית תפלה לימים נוראים

איינטריטס קארטען אין לאקאל פון פעראיין פון 10 פריה ביז 8 אווענד.

עפענטליכע אויפפאדערונג!

איך פאדער אויף די לאקאטארען פון הויז זשעלאנא 67, פרוי

גאלדענבערג רוזשא

אין משך פון 2 טעג צו רעגולירען דעם דירה-געלד-חוב פון 1 יאנואר 1927 אין הסכם מיט'ן אפמאך. אין ענטגעגענפאל וועל איך זיין געצוואונגען אויסצופיהרען די עקסמיסיע וועלכע איז בעשטימט אויפ'ן 8-טען אקטאבער ד. י.

גערינטס-פערוואלטער פון הויז זשעלאנא 57.

הרינו מביעים בזה את רגשי השתתפותנו החמה לחבר הדירקטוריון של „קרן-היסוד" בפולניה

מר ב. וואקס בצערו ה גדול למות עליו

אשתו נ"ע

בעבודתו המסורה לטובת בנין ארצנו ימצא נחומים!

ועד ההסתדרות הציונית בלודז | ועדת „כרן חקימת לישראל"
ועד „כרן-היסוד" | הסתדרות הנשים „ו. י. ז. א."

„לאדזשער טאגעבלאט" — דאס — לעזט אלע איבעראל

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער חשוב'ער און אונפערגעסליכער פערוואלטונגס-מיטגליד

נ"ע

חיים יצחק שטילערמאן

דער שווער געטראפענער פאמיליע דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

השוכן בגבהי מרומים ינחם את המשפחה בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

די פערוואלטונג פון דער ת"ת ע"ש הרב מייזל זצללה"ה.

צו דער ערשטער יאהרצייט נאך

נ"ע

פנחס האכמאן

וועט היינט, דאנערשטאג 10 א זייגער פריה אויפ'ן בית-החיים פערקומען א הזכרה און געשטעלט ווערען א מצבה, צו וואס עס לאדעט איין אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע. פרוי, זיהן, טעכטער, איידעמס און אייניקלעך

הוי, נפלה עטרת ראשנו!

אחרי מחלה כבדה וממושכת גוע ויאסף אל עמיו האיש החסיד י"א המצויין במדותיו

מרדכי שלמה תראשטש נ"ע ב"ר ז"ל

בשנת הששים וארבע לימי חייו.

ההלוי' תהי' היום, ביום ה' כ"ח אלול תרפ"ט, בשעה 12 בצהרים ממעונו בר' פיעטריקאווער 27.

השרויים בצער עמוק משפחתו המתאבלת

אויף לויהן!

ווערען אנגענומען פערשידענע וואארען אויף שוהל־ברייטע פון 42 צאל ענגל. ביז 72 צאל ענגל. ווי אויך קאריער צו ערקונדיגען זיך ביים פארטיער זאוואדזקא 16, פון 8—5.

גרושׂ, 35 יאהר, אינטעליגענט, געבילדעט, ארביי־טזאם נור ארים, איינזאם און אהן רעפערענצען, וויל חתונה האבען מיט א מיידעל, אלמנה אדער גרושה, וועלכע קאן איהם העלפען. געשט אנאנימע אפערטען פאר „ה. פ." אין אדמיניסטר. „לאדזשער טאגעבלאט"

בעקאנטמאכונג

די גבאים פון דער שוהל „שערי ציון" ביי „בני ציון" (גייערס ראיאן) ווארענט די אלע, וואס האבען נאך ניט אויסגעקויפט קיין איינטריטס-קארטען (פרויען צי מענער) אויף די ימים-נוראים וועלען נישט אריינגעלאזט ווערען און ס'וועלען נישט אנגענומען ווערן קיין רעקלאמאציעס איינטריטס-קארטען קאן מען נאך בעקומען ביי ה' זארעק, זשנאווסקא 18.

די גבאים

מודעה שוחטי עופות

מיר טיילען מיט דער יודישער בעפעלקערונג, אז צוליב בעקוועמליכקייט האבען מיר אויף דער צייט פון די ימים-טובים געעפענט

א שחט-הויז פאר עופות

אויף וסכאדניא 43.

ועד שוחטי עופות בלודז

תחת השגחת הראבינאט.

בית-הכנסת „אהל יעקב"

ציון

הודעה ובקשה

1) כל המקומות בין בביהכנ"ס ובין בעזרת הנשים— תפוסים המה. נשארו עוד אחדים שנשכרים היום למי שיקדים לבוא. 2) מאת אלו שלא קבעו להם מקומות לשנת תר"צ נבקש, לבלי לבוא להטריע את הסדרים ולגרום אי-נעימות גם לנו וגם להם, כי שומרי-הסף לא יתנום לבוא את הבית פנימה בלי כרטיס כניסה.

הועד

די בעוואוסטע יודישע שאקאלאד-פאבריק אין לאדז „ZŁOTY RAJ" אינהאבער ש. האלפערן — ווינשט די געעהרטע קונדשאפט א כתיבה וחתימה טובה און א זיס יאהר.

פערקויפס-שטעלן: וסכאדניא 50 ציגעל-גאס 26 זאוואדזקא 11

קאנפערענץ פון דער לייבאר-פארטיי אין בריטאן

וועגען די א"י-געשעהענישען, מאנדאט און באלפור-דעקלעראציע

ענגלאנד פאר א ברייטע אויטאנאמיע פון אינדיען

העגדערסאן וועגען א"י אויפ'ן קאנגרעס פון דער לייבאר-פארטיי

סקארבאראָ, 2 (יטא) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער יעהרליכער קאנפערענץ פון דער לייבאר-פארטיי האט הענדערסאָן ערקלערט, אז די רעגירונג וועט נישט ענדערן איהר בעציהונג צום א"י-מאנדאט און צו דער באלפור-דעקלאראציע.

נאכדעם ווי די אויספארשונגס-קאמיסיע וועט צוריקקומען פון ארץ ישראל, וועט די רעגירונג בעטראכטען די ווייטערדיגע ריכטליניען פון איהר א"י-פאליטיק.

ברייטע אויטאנאמיע פאר אינדיען

לאנדאן (א. וו.) ווי עס מעלדעט דער „דיילי טעלעגראף", ווערט ערווארט א ארויסטריט פון דער רעגירונג אין דער פראגע מכח אינדיען. די אינדיאנער רעגירונג זאל אפגעבען א ערקלערונג, אז זי גיט אינדיען א ברייטע אויטאנאמיע צוגלייך מיט אלע אנדערע בריטישע דאָמיניאָנס.

פערטיידיגט די געריכטס-אקטען

פאר די פראצעסען פון די חברון'ער רוצחים

ירושלים, 2 (יטא) עס זענען שוין פערטיג די אקטען פאר די פראצעסען פון די אראבער, וואס זענען אנגעקלאגט געווארען פאר דער שחיטה אין חברון. משמעות, אז די ראזיגע פראצעסען וועלען פארקומען אין ירושלים.

פליטים פון עזה וועלען זיך אומקעהרען אהיים

אונטער'ן שוץ פון מיליטער

ירושלים, 2 (יטא) די פליטים פון עזה האבען מורא זיך אומצוקעהרען אהין, ווייל פון עזה זענען ארעסטירט געווארען 100 אראבער. און די דארטיגע אראבער דראהען מיט ווייטערע אנפאלען. די רעגירונג האט בעשלאסען אהינצושיקען א גרעסערע מיליטער-אפטיילונג.

אפגעפאהרען אן ענגלישער קרייצער

פון ארץ-ישראל

ירושלים, 2 (יטא) פון חיפה מעלדעט מען, אז די קרייצער-שיף „סוראָ-ז...ס" האט פערלאזט די ברעגעס פון ארץ ישראל.

ירושלים, 2 (יטא) די רעגירונג האט היינט ווידער ערלויבט צו עפענען דעם פערלאג „שושני".

די ירושלים'ער פאליציי גרייט זיך צו

זיכערען די ימים-נוראים

ירושלים, 2 (יטא) דער רב הראשי קוק האט מתיר געווען די יודישע באלעבאטים און די יודישע פאליציאנטען זיך צו בענוצען מיט געווער און יום-טוב, אויב עס וועט נויטיג זיין צו פערטיידיגען די יודען.

קאנצערט
דירעקציע
אלפרעד שטרויך
....
זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.
די גרעסטע יודישע סענסאציע!!!
א לעבעדיגער גרוס פון ארץ-ישראל די פון גאט בעגאבטע, פלאם-פייערדיגע תימנ'ערין די בערימטע
קינסטלערין אין ארץ-ישראל
ברכה צפירה
וועט אויפטרעטען מיט 1 קאנצערט
דאנערשטאג 10 ד.ח.
אין די אריגינעלע אויספירונג פון העברעאישע, יודישע, טערקישע און שפאניאלישע לידער. ס'נעמט אויך אנטייל דער בערימטער פאלעסטינער פיאניסט
נחום נרדי
די לידער ווערן אויסגעפיהרט אין פיל פארביגע אריענטאלישע קאסטיומען.
נאר 1 קאנצערט
בילעטען צו בעקומען
אין קאסע פון
פילהאר.

אראב. דעמאנסטראציע אין ירושלים

ירושלים, 2 (ילא) א המון אראבער האט געמאכט דעמאנסטרירט פאר דער רעגירונגס-געביידע און עס זענען דערביי געהאלטען געווארען שא-פע באיקאט-רעדעס. אנ'אטראפלאן האט צע-יאגט די דעמאנסטראנטען.

די ביינער פון ישראל בעלקינד

ווערען איבערגעפיהרט קיין ארץ-ישראל

בערלין, 2 (יטא) דער קערפער פון בעלקינד איז היינט אפגעפיהרט געווארען אויפ'ן וואקזאל, פון וואנען ער וועט איבערגעפיהרט ווערען קיין ארץ ישראל. פאר'ן איבערפיהרען דעם קער-פער איז פארגעקומען א טרויער-פייע-רונג.

32 אראבער פער'משפט צו 5 יאהר תפיסה

די מערדער פון דער פאמיליע מאַמלעה דראהט טויט-שטראף

ירושלים, 2 (יטא) פון חיפה מעל-דעט מען, אז 32 אראבער וואס האבען זיך בעטייליגט אין די אנפאלען אויף יו-דען, זענען פערמשפט געווארען צו 5 יאהר שווערע תפיסה. 5 אראבער זענען פערמשפט געווארען צו 2 יאהר. די פאר-אורטיילטע האבען אויפגענומען דעם אורטייל מיט א היסטערישע געוויין.

ערשטע קאנפערענץ פון יודישען וויסענשאפט-ליכען אינסטיטוט אין ווילנא

ווילנא (יטא) סוכות-צייט, דעם 23—27 אקטאבער ה. י. קומט פאר אין ווילנא די ערשטע קאנפערענץ פאר'ן יו-דישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, פאר די 4 יאהר, וואס דער „ייווא" עק-זיסטירט האט ער בעוויזען פאפולער צו ווערען אין גאר דער וועלט. עס זענען אנ-געזאמעלט געווארען קאלאסאלע אוצ-רות, וואס האבען אנ'אונגעהויערן ווערט אין דער יודישער קולטור און געשיכ-טע. דורך די סעקציעס פון אינסטיטוט זענען ארויסגעגעבען געווארען 5 גרוי-סע בענדער שריפטען (פילאלאגישע, עקאנאמיש - סטאטיסטישע און היס-טארישע), ווי אויך דער ערשטער באנד פון די ביבליאגראפישע יאהרבוכער, און אלע וועלט-טיילען, וואו עס געפינט זיך נאר א יודישער קבוץ, עקזיסטירען אפטיילונגען און גרופען פריינד פון אינסטיטוט.

פדי אונטערצופיהרען א סך-הכל פון דער אפגעטוענער ארבייט און פדי אנצו-צייכענען די פלענער פון דער ווייטער-דיגער טעטיגקייט, ווערט צוזאמגערופען די קאנפערענץ.

אויפ'ן טאג-אָרדנונג: בעריכטען פון ארגאניזיר-קאמיטעט, פון די וויסענ-שאפטליכע סעקציעס, פון ביי-קאמי-טעט און פון די לאנדעס-ארגאניזא-ציעס. עס וועלען אויך געהאלטען ווע-רען איינציגע וויסענשאפטליכע רעפערא-טען, צו דער קאנפערענץ וועלען אויף קומען א ריי אנגעזעהענע יודישע פער-זענליכקייטען, פראָפ. שמעון דובנאוו, יעקב לעשטשינסקי, א. משעריקאווער, נ. פרילוצקי, ד"ר שופער, י. עפרויקין און אנדערע. עס וועלען אויך קומען דעלעגאטען פון אלע יודישע ישובים

ארגאניזירונג פון דער אינטערנאציאנאלער באנק

לאנדאן (ספ.) פון האג מעלדעט מען, אז דאנערשטאג (היינט) וועט אין באדען-באדען זיך צונויפקומען די סוב-קאמיסיע, וואס איז געשאפען געווארען אויף דער האגער קאנפערענץ אויפ'ן יסוד פון יאנג-פלאן, וועלכע וועט צו-צרעטען צו ארגאניזיר - ארבייטען פון דער אינטערנאציאנאלער רעפאראציע-באנק.

אין דער סוב-קאמיסיע געהען צו 2 שלעגאטען פון יעדער פון די 7 מלוכות וואס זענען פעראינטערעסירט אין די דייטשע ענטשעדיגונגען.

בערלין (א.וו.) עס האבען זיך שוין אנגעהויבען די פארבערייטונגס - ארבייטען צום דער ארגאניזירונג פון דער אינטערנאציאנאלער באנק. היינט איז קיין באדען-באדען געקומען דער יאפא-נישער דעלעגאט די אמעריקאנישע, פראנצויזישע, איטאליענישע און בעלגי-שע דעלעגאטען זענען אויך וועג קיין באַ-דען-באדען.

סאוויעטן פערכאפט א כינעזישע שיף

וויען 2 (ספעצ.) פון שאנכאי מעלדעט מען אז די סאוויעטישע מאכט האט פערכאפט א קרייצער שיף אויף וועלכע עס האבען זיך געפונען 18 ווייס גוואר-דיסטען.

וואלקען-בראך אין בערלין

בערלין (א.וו.) און משך פון נעכ-טיגען און היינטיגען טאג איז דער רע-גען פערוואנדעלט געווארען אין א וואל-קען-בראך. אלע קעלער-וואוינונגען זענען פערגאסען געווארען, און די נידריגע טיי-לן שטאט האבען די פייערלעשער מיט גרויס מיה געראטעוועט די בעפעלקערונג פון א פערפלייצונג. די גאסען האבען א גאנצען טאג אויסגעזעהן ווי געשטארבען ערשט אין אָווענד איז די בעוועגונג צוריקגעשטעלט געווארען.

אויפגעלעזט די פערוואלטונג

פון א פראפעסיאנעלע פעראיין פאר אנטיסעמיטיזם.

מאסקווא (יטא) די פערוואלטונג פון דעם פראפעסיאנעלען פעראיין פון קוך-ארבייטער אין זינאוויעווסק איז אויפגעלעזט געווארען, נאכדעם ווי עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין פעראיין האט מען געטריבען אנ'אנטי-סעמיטישע העצע נעגען יודישע מיט-גלידער. די אנטיסעמיטען וועט מען משפט'ן אין א מוסטער-געריכט.

לאדזער יודען!

לייגט נישט אב אויף שפעטער, גיט אייער תרומה לטובת די געליטענע אין א"י.

דער'הרג'עט א גנב בעת'ן בע'גנב'ענען דעם קאטאוויצער פ. ק. או.

קאטאוויץ (טעלפ.) אין דער נאכט פון דינסטאג אויף מיטוואך האבען גנבים זיך אריינגעקריגען אין בנין פון פ. ק. או. און איינגעפאקט פיל מיליטע-רישע מלבושים, וועלכע זיי האבען גע-וואלט ארויס'גנב'ענען.

ביים ארויסגעהן פון פ. ק. או. האט א פאליציאנט זיי בעמערקט און געוואלט פערהאלטען. די גנבים האבען געשטעלט א ווידערשטאנד. דער פאליציאנט האט דאן אויסגעשאסען. אויפ'ן הילך פון די שאסען זענען ארויסגעלאפען נאך עט-ליכע פאליציאנטען. דער גנב האט ווי-טער געשטעלט א ווידערשטאנד, ביז ער איז דורך די פאליציאנטען דער-הרג'עט געווארען.

ווי עס האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דאס געווען דער בשוואוסטער גנב אויף פאמארזשע ווילהעלם סטוניק.

ווער האט געכטען געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

ציהונג פון דער 5 קלאס פון דער 19. מלוכה-לאטעריע.

זל. 15.000 נומ. 27819.
זל. 5.000 נומ. 97070 111867 175863.
זל. 3.000 נומ. 6669 43819 132331 151640.
זל. 2.000 נומ. 88582 45172 78064 105164 110647 126394 184118.

זל. 1.000 נומ. 26939 33928 85834 63144 131205 184948 150072,
זל. 600 נומ. 7876 8467 6770 19379 29802 33098 21614 60258 57847 58618 70765 75102 75546 82884 107040 127160 152801 153147 153345 154199 164888,

די ראש השנה-נומער
פון „לאדזער טאגעבלאט"
וועט זיך היי-יאהר אויסצייכענען מיט א מערקווירדיגע אינטערעסאנטען, רייכען און פילזייטיגען אינהאלט און וועט ערשיינען אין א בעזונדערס גרויסער אויפלאגע
!! פערפעהלט ניט בעצייטענס אויפצוגעבען אייערע ווינשען און אנאנסען !!
פאר ראש-השנה-נומער

Ogłoszenia Fuchs'a to mur
o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do
Akwizycji ogłoszeń
FUCHS'a
Piotrkowska 50, tel. 21-36

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערן נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דער שוואַכער צעמענט פון'ם „צענטראָלעוו"

דער מעטש, וואָס שפּילט זיך אָפּ צווישען סיים און דער רעגירונג, האַלט שוין איצט אין גאַנצען ברען. און ווי ביי יעדן מעטש וועגען אַמאָל די, אַמאָל יענע די אָנגרייפער.

איצט האַלט עס ביי דער אָפענסיווע פון סיים. די לינקע סיים-אָפּאָזיציע, וועלכע האָט זיך לעצטענס צעמענטירט און צוזאַמענגעגאָסען אין א צענטראָ-לינקען בלאָק, האָט אָנגענומען א זעהר שאַרפע רעזאָלוציע געגען דער רעגירונג. [illegible] ערשטען מאָל, [illegible] דעם מאַ-[illegible] וועט אַריינגעטראָגען ווערען א פאַרשלאַג אויסצודריקען אומצוטרוי דער רעגירונג.

מיר ווייסען נישט, צי אין דער לעצטער מינוט וועט נישט ביי דער אָפּאָזיציע פעהלען דער מוט און מען וועט זיך צוריקציהען, אזוי ווי שטענדיג, פונ'ם שלאַכט-פעלד. גלייבער איז אָנצונעמען, אז מען וועט זיך טאַקע דאָ צוריקציהען. דער אָפּעגער גט, וואָס ניט דזשאַלאָוויצקאָווסקי האָט געוואָרפען פּילסודסקי'ן צו די פיס און זיין אַרטיקעל וועגען פּילסודסקי'ן אַמאָל און איצט, קאָן אויך נט גענומען ווערען צו ערנסט. דאָס איז גלייבער אַן אויסדרוק פון וועהטאָג, ווי אַן אַרויסרוף צום קאַמף. נט די פּפ"ס גאָר (און זיי זענען דאָך די רעדעלספיהרער פונ'ם „צענטראָלעוו") איז די קראַנקען-קאַסעס, זייט פאַר זיי מקריב דעם פערהאַסטען אַרבייטס-מיניסטער פּריסטאָר און מיט דער שאַרפער שפּיצמעסערדיגער אָפּאָזיציע איז אויס.

וואָרום די פּפ"ס ציהט אייגענטליך צו דער סאַנאַציע פונקט אזוי, ווי די סאַנאַציע ציהט צו פּפ"ס, און אויב אפילו נישט, אויב מען זאָל ווירקליך גלויבען די פּפ"ס, אז זיי זענען פעסט איבערצייגט אין די רעאַקציאָנערע פּלענער פון דער סאַנאַציע, איז אויך נישט קיין בייז, פּפ"ס האָט שוין נישט איינמאָל געגעסען ברויט פון איין אויווען מיט דער ענדעציע און וועט זיך זיכער נישט פערדאַרבען דעם מאַגען אויב איר וואָלט אויסגעקומען צו געהן מיט דער סאַנאַציע.

די שאַרפע אָפּאָזיציע-שטימונגען פון פּפ"ס זענען קיינמאָל נישט געווען קיין פּרינציפּיעלע און אפשר טאַקע דעריבער ווערט זי אזוי אויסגעלאַכט אין די רייהען, וואו מען האַלט פון א „שטאַרקער האַנד". דאָרט ווייסט מען גאַנץ גוט, אז די דראָהונגען פון פּפ"ס, אַרויסצוגעהן „אויף דער גאַס", זענען נישט מעהר, ווי א פוסטע פראַזע, ווייל קיינער נישט, ווי פּפ"ס האָט אזוי מורא פאַר דער גאַס. ווייל דאָרט געפינען זיך שטאַרקערע פון איהר און דאָס איז אפשר די גרעסטע טראַגעדיע פון דער דאָזיגער פּאַרטיי.

די אָפּאָזיציאָנעלע רעזאָלוציעס וועגען אומצוטרוי צו דער רעגירונג דאַרפען דאָ דעריבער אויך נישט גענומען ווערען צו ערנסט. די פּפ"ס זענען אין דער ראָל פון יענע בעלי מופתים, וואָס איהר גוט זיי א לאָך פון א נאָדעל, וועלכען זיי אַוועק [illegible] א גאַנצען העלפאַנד ובפרט נאָך ווען דער העלפאַנד איז ווייט נישט קיין איינציגער פון יענעם פּרעהיסטאָרישען מאַמוט, נאָר א טאַנדייט-שטיקעל צונויפגעשטיקעוועטע אַרבייט פון ניעדזשאַלקאָווסקי'ן ביז וויטאָס'ן. א בלאָק א לויזער, וואָס ביי דער מינדסטער געלעגענהייט מוז ער צושפּרינגען ווערען, אז עס זאָל פון איהם נישט איבערבלייבען קיין זכר. וואָרום דער צעמענט, וואָס האַלט דעם בלאָק איז דער „שנאת המן". א מאָטיוו א גאַנץ שטאַרקער און פעסטער אָבער קיינמאָל נישט צו דערפיהרען צו ממשות'דיגע פּאָזיטיווע רעזולטאַטען.

—עפּס.

דוד בערגעלסאָנ'ס 20-יעהריגער יובילעאום

דער ספּעציעלער נומער פון די „ליטעראַרישע בלעטער"

די טעג איז געוואָרען 20 יאָהר, זינט דער בעריהמטער יודישער דיכטער דוד בערגעלסאָן האָט אָנגעהויבען זיין ליטעראַרישע טעטיגקייט. בערגעלסאָן איז אַרויסגעטרעטען מיט א גרעסערער ערצעהלונג „אַרום וואָקזאַל", וואָס האָט באַלד נאָכ'ן ערשיינען צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער קריטיק מיט דעם אייגענאַרטיגען סטיל און אונגעוועהנליכען טיפען שילדערונגס-אופן. מען האָט אין איהם גלייך איינגעזעהן א גרויסען טאַלאַנט און מען האָט איהם תיכף געגעבען אַן אָרט אין אויבען-אָן פון דער יודישער ליטעראַטור.

זינט יענער צייט האָט בערגעלסאָן געשאַפען עטליכע ראָמאַנען און פיל קלענערע און גרעסערע נאָוועלען און מיט רעכט האַלט מען איהם היינט פאַר דעם מייסטער פון קינסטלערישען יודישען וואָרט.

בערגעלסאָנ'ס בעקאַנטער ראָמאַן „נאָך אַלעמען" איז אַן עפּאָכע-מאַכענד ווערק אין אונזער ליטעראַטור. עס איז ערשינען אין פיל אויפלאַגעס און איבערזעצט אויף עטליכע שפּראַכען און די אייראָפּעאישע קריטיק פערגלייכט דעם דאָזיגען ראָמאַן צו פלאָבערס „מאַדאַם באָוואַרי", וואָס איז געווען בשעתו א געשעהעניש אין דער וועלט-ליטעראַטור.

די „ליטעראַרישע בלעטער" האָבען געווידמעט א גאַנצען נומער דעם חשוב'ן יובילאַר. דער נומער איז ערשינען אין א פערגרעסערטען פאָרמאַט און איז אויסגעפילט מיט כאַראַקטעריסטיקעס פון דער פערזענליכקייט און פון די ווערק פון גרויסען דיכטער. עס בעטייליגען זיך אין איהם די אָנגעזעהענסטע פּאָעטען און קריטיקער מיט אַרטיקלען וואָס שפּרודלען מיט ליבע און דאַנקבאַרקייט צו בערגעלסאָנ'ען.

דער נומער מאַכט זעהר א גוטען רושם און איז ווערט געלייענט צו ווערען פון יעדען ליבהאָבער פון דער יודישער ליטעראַטור.

י. ש.

נאָך שוהלען פערוואַנדעלט אין קלובען

ערב ימים-נוראים אין סאָוויעט-רוסלאַנד

מאָסקווא (יט"א) נאָך א געוויסע צאָהל שוהלען און א רייהע שטעט אויף אוקראַינע איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין קלובען אלס רעזולטאַט פון דער אַנטי-רעליגיעזער קאַמפּאַניע, וואָס די יודישע קאָמוניסטען פיהרען אָן נעגען ימים-נוראים.

אין פּאָלטאַווא האָבען די יודישע קאָמוניסטען צוגענומען פאַר א קלוב די באָלניצער קלויז. אין פאַסטאָוו, זאָלאָטאָנאָשע, טאַטשעוו, פּוריאַטין, האָט מען אויך פערוואַנדעלט די שוהלען אין קלובען. א שאַרפער קאַמף האָט זיך איצט ווידער אָנגעהויבען אַרום דער גרויסער לענינגראַדער כאָר-שוהל, וועלכע די יודישע קאָמוניסטען ווילען שוין זייט צוויי יאָהר פערוואַנדלען אין א קלוב.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַנטי-ימים-נוראים קאַמפּאַניע, האָבען די יודישע קאָמוניסטען אויף אוקראַינא ווידער אָנגעהויבען א שטאַרקע אַגיטאַציע געגען מילה.

פאַרוואָס לאָזט עפּעס פון זיך נישט הערן די יודישע „קאָלא"?

וואָס ס'האָט וועגען דעם ערקלערט דעפּ. גרינבוים.

אין פּוילען איז איצט דער פּאָליטישער סעזאָן אין פולען ברען. די גענעראַל-שטאַבען פון די פּאַרטייען אַרבייטען מיט דער גאַנצער ענערגיע ביים צונויפשטעלען און קאָמבינירען טאַקטישע פּלענער און פּראָיעקטען פאַר די קומענדיגע קאַמפען אין און אַרום סיים.

וואָס זשע הערט מען עפּעס אין אונזער יודישען פּאָליטישען וועלטעל? וואו זענען עפּעס אונזערע „קאָלא"-דעפּוטאַטען, פאַרוואָס לאָזען זיי פון זיך לגמרי נישט הערען? זענען דאָך אונזערע יודישע פּאַרלאַמענטאַריער נישט אויסגעשיילט מחוץ למחנה! זענען זיי דאָך אויך געווען פערבעטען צו די געפּלאַנטע קאָנפערענצען אין מיניסטעררעוי-ראַט און ביים פּרעזעס פון „בעבע"-קלוב פּולק. סלאַוועק!

אין א געשפּרעך מיט א ביאַליסטאָקער זשורנאַליסט האָט דעפּ. גרינבוים וועגען דעם ערקלערט אַט וואָס:

אונזער שטעלונג לגבי דער רעגירונג איז א קלאָרע. מיר וועלען בעת דער בודזשעט-דיסקוסיע אין סיים אויסלאָדען אונזערע פּזמונות, די רעגירונג וועט אונז אַרויסלעגען איהרע פּזמונות, און אַלץ וועט צוריק בלייבען ביים אַלטען, ביי די 100,000 זל. פאַר דער יודישער אמונה.

— האָט שוין די „קאָלא" פערלוירען אַלע האָפנונגען, אז ס'קען זיין אַנדערש און האָט אָפּגעלאָזען די הענד?

— מיט דער רעגירונג פון ה' שוויטאַלסקי האָבען מיר נישט וואָס צו רעדען. איהר בעציהונג צו אונז איז קלאָר. פונדעסטוועגען האָבען מיר בשעתו, ביים צונויפשטעלען דורך די מיניסטעריומס די בודזשעט-פּרעלימינאַרען, געשיקט בריף צו זיי, אָנגעוויזען, ווי מיר זענען בע'עולה'ט און פערלאַנגט וואָס אונז קומט.

די לאַגע פון דער רעגירונג, האָט דעפּ. גרינבוים ווייטער ערקלערט, איז אודאי איצט א סך א שווערע ווי געווען, און קען טאַקי זיין, אז צוליב דעם וועט די פערשטענדיגונג מיט'ן פּאַרלאַמענט קומען א סך פריהער, ווי מ'האָט זיך פאָרגעשטעלט. גלייכצייטיג מאַכט אָבער די רעגירונג אזעלכע סטראַטעגישע זיגזאַקען, אז ס'איז שווער צו וויסען, וואָס זי טראַכט און וואָס זי וויל אונטערנעהמען.

פונ'ם טאָן פון דעפּ. גרוינבוים'ס תשובות האָט זיך פילט אַרויסגעשפּירט אז ער האָט אין איצטיגען מאָמענט וועניג וואָס צו דערצעהלען פאַר זיינע וועהלערס וועגען דער אַרבייט פון „קאָלאָ", וועגען איהרע פּלענער און פּערספּעקטיווען. ס'איז נישטאָ אָנצוווייזען אויף עפּעס פּאָזיטיוועס און קאָנקרעטעס.

יודישע מיהלען ברענען אין וואָליך

ראָוונא (יטא) אין ראָוונא איז אויסגעבראָכען א גרויסע שרפה, עס איז אָפּגעברענט געוואָרען די מיהל צוזאַמען מיט'ן גאַנצען אינווענטאַר, וועלכער געהערט צום ה' מאַלאַמודסקי. דער שאַדען בעטרעפט אין די צעהנדליגער טויזענדער דאָלאַר. פיל יודישע פאַמיליעס זענען צוליב דעם געבליבען אָהן ברויט.

עס איז כדאי צוצוגעבען, אז אין פערלויף פון לעצטען חודש איז עס שוין די 3. שרפה אויף די וואָלינער מיהלען.

יודען אין טערקיי אויפ'ן צווייטען אָרט צווישען די איסלאַם-נעאָפיטען

קאָנסטאַנטינאָפּאָל (יטא) פון אַן אָפיציעלער סטאַטיסטיק, וואָס איז איצט פערעפענטליכט געוואָרן, איז צו זעהן, אז דעם צווייטען אָרט צווישען די פערזאָנען, וואָס זענען אַריבער אין משך פון לעצטען יאָהר אויפ'ן איסלאַם, פערנעמען יודען. אויפ'ן ערשטען אָרט שטעהן די אַרמעניער.

עמק יזרעאל אין די שווערע טעג

אין עמק איז נישט געפאַלען קיין איין קרבן.-די בעדייטונג פון א קאָנצענטרירטען יודישען ישוב.

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט")

פון ירוחם לעווין.

נישט אינסטינקטיוו, נאָר פאָלקאָם בעוואוסטזיניג האָט די יודישע קאָלאָניזירונגס-פּאָליטיק געשטרעבט צו דערווערבען פאַר יודען דעם עמק יזרעאל, וואו עס זאָל זיך בילדען א קאָנצענטרירטער יודישער ישוב. די ווירקליכקייט האָט געגעבען רעכט דער דאָזיגער שטרעבונג. נישט נאָר אין נאָרמאַלע צייטען איז אָנגענעם צו געהן פון איין יודישען ישוב צום צווייטען, צו בעטייליגען זיך אין געמיינזאַמע ימים-טובים און אין אָרטיגע פייערונגען. עס איז נישט נאָר ווילטיג פאַר דעם אויפוואַקסענדיגען יונגען דור מיט זיינע לעהרער-דערציהער, וועלכע הייסען דעם קאָנטאַקט צווישען זיך. די קאָנצענטרירונג פון ישוב האָט אַרויסגעוויזען איהר ווילכטיגקייט אויך אין די שווערע קאָשמאַר-טעג, ווען אין די אַלטע היסטאָרישע שטעט (חברון, צפת) איז פערגאָסען געוואָרען אומשולדיג יודיש בלוט, אין די יענינגע שרעקליכע טעג פון חודש אב איז אין עמק יזרעאל נישט געפאַלען קיין איינציגער קרבן.

נישט ווייט פון עמק זענען דאָ ריין-אַראַבישע שטעט. פון דזשענין (עין-גנים — אין תנ"ך), 18 וויאָרסט פון עפולה, האָבען זיך טאַקע געקליבען אָנגעהעצטע מחנות צו לאָזען זיך קיין עפולה און איהר אומגעגנד. איינציגע נעכט האָט זיך אזוי דער פּרוב איבער'גע-חזר'ט און נישט ווייניג שרעק האָט ער אַרויסגערופען ביי דער יודישער נישט-בעוואָפענטער בעפעלקערונג. יעדעס מאָל אָבער האָט דער טייוולישער פּלאַן געפּלאַצט ווייל די אָנפאַלער זענען אָנגעשראָקען געוואָרען מיט דער יודישער מאַכט, וואָס איז בכח צו מאַכען א תל-עולם פון זיי. אין דער מזרח-שטאָט פון עמק — אין בית-שאן — זענען פערוואונדעט געוואָרען בערך א צעהנדליג יודען פון די אָרטיגע תושבים און די לעצטע זענען אַלע אַנטלאָפען קיין טבריה. פון בית-שאן און פון די אַרומיגע בעדואינער איז געווען אַנ'איבערפאַל אויף דעם עקסטרעמען פּונקט פון מזרח'דיגען עמק — בית-אלפא. דער אָנגריף איז אָפּגעשטויסען געוואָרען דורך די זעלבסט-פערטהיידיגונג-קרעפטע, אָהן שום קרבנות פאַר'ן יודישען ישוב.

אין עמק זענען קאָלאָניזירט אַזעלכע, וועלכע האָבען זייער יוגענד-התלהבות אָוועקגעגעבען דעם יודישען „נדוד". אויך געוועזענע מיטגלידער פון „השומר" האָבען זיך דערמאָנט זייער יוגענד תורה. זיי אַלע האָבען זיך גלייך געשטעלט בראש און יעדערן אָוועקגעשטעלט אויף זיין פּאָסטען. א דיסציפּלין האָט זיך איינגעשטעלט, ווי ביי א אָרגאַניזירטען חיל. האָט זיך נאָך אויסגעראַכט וועגען עפּעס א סכנה פאַר א ישוב, איז מען שוין אָהין געפליגען צו הילף. אין איינציגע פּונקטען זענען עוואַקואירט געוואָרען די פרויען און קינדער צוליב זיכערהייטס-טעמים. כפר-יחזקאל, קומי און נהלל זענען געוואָרען צענטרען פאַר איינוואוינער פון אודם. אין נהלל למשל איז אין יענע טעג פערדאָפּעלט געוואָרען די צאָהל פון דער בעפעלקערונג. עס האָט זיך דאָרט תיכף געגרינדעט אַן אָפּראָוויזירונגס-קאָמיסיע, וועלכע האָט אַלע אָנגעקומענע בעזאָרגט מיט פּראָדוקטען. די אָרטיגע מיהל האָט געאַרבייט אָהן אויפהער, דאָס זעלבע אויך די בעקערייען (דער בעקער און מילנער זענען נישט געווען מאָביליזירט צו דער שמירה). צוליב'ן פערבאָט פון דער פּרעסע, זענען אין יעדען קרייז פון עמק טאָג-טעגליך אַרויסגעגעבען געוואָרען ביולעטינען מיט אינפאָרמאַציעס.

געגען די אַראַבער זענען דאָ נישט אָנגענומען געוואָרען קיין רעפּרעסיווע מיטלען. אין צענטער פון דער ריין-יודישער שטאָט עפולה זיצען עטליכע צעהנדליג אַראַבער (באַהן-אַרבייטער א. אַנד.) און קיין מינדעסטער נאָגעל זייערער איז נישט גערירט געוואָרען, דער נקמה-געפיהל האָט קיין אויסדרוק נישט געפונען אפילו אין יענע מאָמענטען, ווען די גרויזאַמע ידיעות פון חברון און צפת האָבען אַרויסגערופען א נאַטירליכע אויפרעגונג ביי יודען.

געוויס האָט אויך דער עמק געליטען פיזיש און מאַטעריעל, אויסער די גייסטיגע ליידען פון צרת הכלל. אין די טעג, ווען מ'איז נישט געגאַנגען צו דער אַרבייט אויף די פעלדער, האָבען די שכנים פערטיג געמאַכט גאַנצע שטחים מיט זומער-תבואות. אין בית-אלפא, קבוצת עין-חרוד און תל-יוסף זענען אונטערגעצונדען געוואָרען די שטרוי און היי-שייערן, אין כפר-בערוך און דזשעדא זענען אונטערגעצונדען געוואָרען תבואה-שייערן, וואָס רעדט וועגען משמר-העמק, וועלכע איז די איינציגע אין די בערג פון אפרים, זענען דאָרט די היזיקות גאַנץ גרויסע, ווייל די חברים פון „השומר הצעיר" האָבען געמוזט אויף א געוויסע צייט פערלאָזען דעם פּלאַץ. אויך אין די ערטער, וועלכע זענען אָפּגעקומען אָן דירעקטע שאָדענס, איז דער היזק גרויס. פיל געזונט האָבען צוגענומען די וואַך-נעכט, ווען די מענשען האָבען זיך נישט אויסגעטון ביי דער שמירה און באַלד אין דער פריה געגאַנגען צו דער דרעש-מאַשין, כדי צו פערמיידען די מעגליכקייט פון א שרפה אויפ'ן גורן. אויך די פעי"שפּעטיגונג אין דער לאַנדווירטשאַפטליכער צוגרייטונגס-אַרבייט (בעזונדער אין בעוואַסערונג-געגענד) דאַרף אָפּגעשאַצט ווערען אלס שאָדען.

די מלחמה טעג האָבען דעם עמק געפונען נישט צוגעגרייט, דער מענש אין עמק האָט פריידליך געהאָדעוועט זיינע קינדער און געפלעגט זיינע פּלאַנצונגען. ער האָט זיך אָבער גיך געפונען און זיך געשטעלט אויף די פיס גרייט צו פערטיידיגען דעם נפש און רכוש פון פרט, דעם כבוד און ווירדע פון כלל.

דער עמק האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין טרייסשאַפט צו דער מאַמע-ערד, מיט זיין געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזירטקייט און דיסציפּלין, מיט דער שטאַרקער אחדות צווישען זיינע ישובים.

דער קאָלאָניזאַציאָנס-אויפטו פון עמק דאַרף פערענדיגט ווערען, פּראָדוקטיווע, דיסציפּלינירטע און פערטיידיגונגס-פעהיגע, ווי דער עמק-יזרעאל.

—0—

ענגלישע פרויען פאָדערן, אז גט'ן זיך זאָל זיין אזוי גרינג ווי חתונה האָבען

די פערהאַנדלונגען אויפ'ן קאָנגרעס פאַר געשלעכטס-פראַגען אין לאָנדאָן.

אין לאָנדאָן איז ערשט אָפּגעהאַלטען געוואָרען איינער פון די מערקווירדיגסטע קאָנגרעסען — א קאָנגרעס וועגען נייע געשלעכטס-בעציהונגען, אָדער וועגען נייע פאָרמען פון צוזאַמענלעבען צווישען מאַן און פרוי. דעם בעסטען בעגריף וועגען קאָנגרעס וועט געבען די רעזאָלוציע, וואָס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען אויף דער צווייטער זיצונג, וואָס לייטעט זיך אזוי:

„דער קאָנגרעס ערקלערט, אז די איצטיגע געזעצען און מנהגים בנוגע חתונה האָבען אין די מעהרסטע לענדער פון דער וועלט, זענען אוממענשליך און זענען אומווירדיג פאַר ציוויליזירטע מענשען. עס דאַרף זיין מעהר אינדיווידועלע פרייהייט צו פערבינדען זיך אין הייראַט און אויפלייזען הייראַט, אזוי אז קיין אומצופרידענער שותף זאָל נים דאַרפען פערבלייבען אין אַן אומגליקליכען צוזאַמענלעבען. „חתונה האָבען זאָל נישט זיין קיין עקאָנאָמישע קאַריערע פאַר ליידיגגעהער, סיי מענער, סיי פרויען.

„די רעגירונג זאָל גרינדען חתונה-ערציהונגס-צענטרען, וואו מען זאָל קענען קריגען פרייע אויפקלעהרונג וועגען חתונה און געבורט קאָנטראָל-פּראָבלעמען".

אויף בראַסט יודיש הייסט עס:

די איצטיגע געזעצען וועגען חתונה טויגען נישט און זיי דאַרפען פערביטען ווערען מיט בעסערע און מעהר מענשליכע, לויט וועלכע מענשען זאָלען נים זיין געצוואונגען צו לעבען צוזאַמען, ווען זיי ווילען נישט, וואָס עס רופט זיך אָפּ אויך זעהר שעדליך אויף די קינדער.

אָבער דאָס מערקווירדיגסטע פון אַלץ איז דאָס, וואָס אָט די רעוואָלוציאָנערע פאָדערונגען קומען גראָד פון אזעלכע מענשען, וואָס זענען נישט פערבונדען מיט רעוואָלוציאָנערע פּאַרטייען. איינגע פון זיי, ווי למשל, בערנאַרד שאָו, דער בעריהמטער דראַמאַטורג, אָדער דזש. ה. וועלס, דער נאָוועליסט, אָדער ריטשאַרד בעגעט, נאָוועליסט און דראַמען-שרייבער, בעלאַנגען צו די מעסיגע סאָציאַליסטען, אָדער נאָר צו די ליבעראַלען. די איבעריגע זענען דאָקטוירים, פרויען-רעכטלערינס און אפילו גלחים. ווען אזא קערפערשאַפט קומט אַרויס מיט אזעלכע רעוואָלוציאָנערע פאָדערונגען בנוגע דער פאַמיליע, וואָס איז דער הויפּט-פונדאַמענט פון דער איצטיגער אָרדנונג, איז דאָס באמת זעהר א ווילכטיגע געשעהעניש. עס איז א צייכען פון אונזער צייט.

דער איצטיגער קאָנגרעס איז געווען דער דריטער פון דער וועלט-ליגע פאַר געשלעכטליכע רעפאָרמען. ד"ר נאָרמאַן העיר, פון ענגלאַנד, האָט ערקלערט, אז די הויפּט-אויפגאַבע פון קאָנגרעס איז צו שאַפען א נייע געשלעכטליכע עטיק אויף דעם באַזיס פון סאָציאָלאָגיע און ביאָלאָגיע, אַנשטאָט דער אַלטער, וואָס איז בעגרינדעט געוואָרען אויף רעליגיע. עס דאַרף נישט זיין, האָט ער געזאָגט, קיין קאָנפליקט צווישען די נאַטור-געזעצען און די מענשליכע געזעצען, צווישען וויסענשאַפט און עטיק, צווישען ריינעם אמת און אמת'ער ריינקייט.

וואָס שטאַרקער אונזער אָרגאַניזאַציע וועט ווערען, האָט ער געזאָגט, און וואָס ריינער מיר וועלען ווערען אין מיטלען, אַלץ גיכער וועלען מיר קענען דערגרייכען אונזער צוועק — צו בעפרייען די מענשהייט פון געשלעכטליכע פערפאָלגונגען און געשלעכטליכען הונגער, וואָס איז אויף איהר אַרויסגעצוואונגען געוואָרען פון אומוויסענקייט און אומטאָלעראַנץ.

דערזעלבער דאָקטאָר האָט ערקלערט, אז ענגלאַנד איז נאָך שטעמעדיג בנוגע געשלעכטליכע ענינים, און ער האָט געצווייפעלט, צי עס איז געווען ראַטזאַם צו פערופען דעם קאָנגרעס אין לאָנדאָן.

דעמזעלבען געדאַנק האָט אויך אויסגעדריקט דאָראַ ראַסעל, די פרוי פון דעם בעריהמטען ענגלישען וויסענשאַפטס-מאַן, בערטראַנד ראַסעל.

די מענער, האָט זי ערקלערט, זענען א סך קאָנסערוואַטיווער אין געשלעכטס ענינים, ווי די פרויען. מען קאָן שוין מעהר נישט זאָגען. האָט זי געזאָגט. אז רעפאָרמען זענען אוממעגליך צוליב דעם קאָנסערוואַטיזם פון די פרויען. די הויפּט-שטערונג איצט איז די רעאַקציאָנערע בעציהונג פון די מענער. עס איז געווען דער קוראַזש פון די פרויען, וואָס האָט געמאַכט געבורטס-קאָנטראָל אַנ'אָנשטענדיגע טעמע פאַר ערנסטע דיסקוסיעס.

פרוי ראַסעל האָט ווייטער ערקלערט, אז די ליגע פאַר געשלעכטס-רעפאָרמען האָט גאָרנישט בדעה צו פערענטפערען זיך פאַר איהרע פאָדערונגען. אדרבה, זי נעמט אָן א גאַנץ דרייסטע שטעלונג און ערקלערט אָפען, אז די אַלטע בעגריפען וועגען מאָראַל זענען פאַלש פון אויבען ביז אַראָפּ. די ליגע וועט אָנגעהן מיט איהר שווערער אויפגאַבע צו איבערצייגען די ריכטער, די געזעצגעבער און די רעאַקציאָנערע דאָקטוירים, אז זיי מוזען אויך בייטשטייערן צום מענשליכען גליק, אויפגעבענדיג די אַלטע, אָפּגעלעבטע געזעצען, וואָס בעהערשען געשלעכטס- און חתונה-בעציהונגען.

די זעלבע דאָראַ ראַסעל האָט אויף דער צווייטער זיצונג פון קאָנגרעס געהאַלטען א רעדע, אין וועלכער זי האָט געפאָדערט, אז פערהייראַטע פרויען זאָלען זיין געצוואונגען צו אַרבייטען נאָך דער חתונה, אויב נישט דורכ'ן געזעץ, איז דורך געזעלשאַפטליכען דרוק. אַנ'אויסנאַהם זאָל געמאַכט ווערען נאָר מיט יענע פערהייראַטע פרויען, וואָס דאַרפען אויפפאַסען אויף קינדער. די איצטיגע געזעצען, האָט זי געזאָגט, ערמוטיגען אייפערזוכט, אַנשטאָט צו ענטמוטיגען עס.

דער רעווערענד וו. פּ. [illegible]-קאָב, פון דער „טשוירטש אָוו אינגלאַנד", האָט פערלאַנגט, אז גט'ן זאָלען אַרויסגעגעבען ווערען, ווען ביידע צדדים זענען איינשטימיג אויף דעם.

עס דאַרף איינגעפיהרט ווערען, האָט ער געזאָגט, ווי אין אַלטען רוים, ווען פערהייראַטע פּאָרלעך האָבען געקענט מאַכען א סוף צו זייער חתונה-בונד דורך געמיינשאַפטליכע אָנשטימונג און אז אזא גט זאָל רעגיסטרירט ווערען פון דער רעגירונג.

לאדזשער כראניק.

מאנימאר-קאנמראלעם אין געוועלבער

(ב) אין מעהרערע לאדזשער שפּייז-געוועלבער און בעקערייען האט די סאַ-ניטאר-מאכט נעלטען דורכגעפיהרט קאנטראלעם. אין פיל פאלען זענען צו-גויפגעשטעלט געווארען פּראָטאָקאָלען פאר נישט אפּהיטען די סאַניטארע פאר-שריפטען.

דירה-געלד זאל נישט געהעכערט ווערען

(§) מיר ווערען אינפאָרמירט, אז די לאָקאַטאָרען - אָרגאַניזאַציעס מאַכען בעמיהונגען אפּצושטעלען די ווײַטערדי-גע אויטאָמאַטישע העכערונג פון דירה-געלד, רעכנענדיג פון 1. יאנואר 1930.

עצירות.

אלערליי אפּפיהרונגס-מיטלען הערצן שנעל אויף צו ווירקען, נישט קוקענדיג אויף אלערליי פּצרוי-בערונגען, וואס ווערען געמאכט דורך פילע אנאָנ-סען אין שרייענדיגע רעקלאמעס, נור קאַסקאַרין לאַפּרענס האט געוואונען אין משך פון א רייהע יאהרען א דויערהאפטע אנערקענונג אלס א זיכער מיטעל, א דאנק זיין אויסגעצייכענטע ווירקונג אויף די גרינטשאלען פון די פערדייאונגס-וועגען. פּער-קויף אין אלע אפּטייקען.

ווער איז שולדיג אין קינסטליכען קויהלען-הונגער?

די קויהלען-פראגע איז איצט די ברענענדסטע פון טאג. — צי האט דער פאראיאהריגער גרויזאמער ווינטער אונז עפּעס געלערנט? — מאנגעל אין קרעדיט ניט ערלויבט צו פערזארגען זיך מיט קויהלען

הגם עס איז נאך היפשלעך ווייט צו ווינטער, אבער עס האט זיך אנגעהוי-בען דער יאהר-יעהרליכער מאנגעל פון וואגאנען צוליב'ן אונבעפיהרען די קאר-טאפעל און בוראקעס-טראנספּארטען — לעבען מיר שוין איבער דעם ערשטען פעריאָד פון קויהלען-הונגער. דער האנ-דעל מיט קויהלען האט שוין אין סעפּטעמ-בער אנגעהויבען צו לײַדען אויפ'ן נוטי-רעגולערען צופלוס פון דעם ראזינגען פּראָדוקט. דאס איז שוין ביי אונז א כראָנישע קראנקהייט. עס איז כאראק-טעריסטיש, וואס מיט יעדען יאהר רוקט זיך טיפער און זומער ארײַן דער מאנ-געל און די „שווארצע פּרילאנטען".

נאכ'ן גרויזאמען ווינטער פון פער-גאנגענעם יאהר, האט מען און די מאס-געבינגע ספערען זיך פארגעשטעלט, אז און פריהלינג און און די זומער-חדשים, ווארשיינליך ביז סוף יולי, וועט די שווער-געפּרובטע בעפעלקערונג פון פוי-לען — צוליב דער טרויעריגער ערפאה-רונג מיט'ן קויהלען - דוחק — זיך פערזארגען מיט קויהלען אויפ'ן קומענ-דיגען ווינטער. די האפנונג איז אבער נישט פערווירקליכט געווארען. אפילו רעגירונגס - אינסטיטוציעס און זעלבסט פערוואלטונגען האבען זיך נישט פער-זארגט מיט קויהלען, הגם די מאכט-פאקטארען האבען וועגען דעם אויפ-מערקזאם געמאכט און ספּעציעלע צירי-קולארען.

די ראזינגע „אפּאטיע" צו דער קויה-לען-פערזארגונג, וועלכע איז א פועל-יוצא פון דוחק און מזומנים און צום טייל אויך ארויסגערופען געווארען דורכ'ן דעם, וואס די קויהלען-גרובען'ס און קויהלען-הורטאווניקעס האבען און פריה-לינג געשאטען אויף אלע זייטען מיט אפערטען און פארשלאגען וועגען קויה-לען-ליפערונג אויף די ווייט-געהענדסטע הנחות און „ראבאטען". נאך אזא צוגע-גרייטער אפענסיווע איז געקומען צו א העפטיגער אטאקע פון די קויהלען-פער-טרעטער. איינינגע רעפּרעזענטאנטען פון קויהלען-פירמעס האבען געפיהרט א מלחמה אינטער אוין-איינציגען פאברי-קאנט, וועלכער האט געהאט ברעה צו קויפען קויהלען. ס'האט אויך פאסירט, אז די זעלבע קויהלען-פערטרעטער, וועל-כע האבען געקעמפט פאר דער איינצי-גער ליפערונג, האבען פריהער געוואלט ליפערן קויהלען פון* איינעם און דעם זעלבען קאנצערן און — אויף פערשי-דענע בעדינגונגען. די קויהלען-רעפּרע-זענטאנטען האבען דערביי אפּערירט מיט דעם בעווענליכען ראבאט, מיט עלאסטישע הנחות און מיט געהיימע „צענגיקעס".

ווער עס קען די פּסיכיק פון'ם קאנ-סומענט פערשטעהט, אז אפילו נאך דעם שווערען ווינטער איז ביי אונז אפּגעשוואכט געווארען די פּערזאנלעכע-סירונג פאר קויהלען בעת די זון האט געגליטשעט און שטארק געווארעמט.

די מאסען געהען בכלל אויף דער ליניע פון קלענסטען ווידערשטאנד. אז עס איז ווארים און דרויסען, קלערט מען נישט וועגען ווינטער. דאגעגען רעכ-נענדיג זיך מיט'ן נראשען, גרייטען זיי זיך צו פומער'ס אום זומער, פרי אויס-צונוצען דעם טויטען סעזאן ביי די קירושנער'ס.

די מאסען האבען נישט רעאגירט אויף דעם אפּעל פון דער רעגירונג און זיך נישט פערזארגט און די זונינע חד-שים מיט קויהלען אויפ'ן ווינטער. די הויפט-סיבה דערפון איז, ווי עס ער-קלעהרען פארשטעהער פון פערשידענע שטעט — דער מאנגעל און קרעדיט. מ'וואלט געדארפט מיט קרעדיט פון פריהלינג ביז צום ווינטער מעגליך מא-כען די בורגער איינצוקויפען בעצייטענס קויהלען. דער זומער-פּרייז פון קויהלען איז בעדייטענד נידריגער פון'ם פּרייז אום ווינטער, אזוי. אז דער ביליגערער פּרייז וואלט אומבעדינגט געקענט זיין די שטויסקראפט צו מאסענהאפטער קויהלען-פערזארגונג.

דאס זענען איינענטליך די פּרימיטיווסטע אופנים פון בעלעבען דעם אפּזאץ-מארק. אבער מיט דעם פּראבלעם האט זיך קיינער נישט פערנומען. די מאס-געבינגע פאקטארען האבען זיך אפּגעוואר-שען די הענד און די מאסען קאנסומענ-טען פון קויהלען אונבערעגלאזט אויפ'ן אייגענעם בעראט...

איצט ווערט ענג ביי אונז מיט וואגאָ-נען, וועלכע זענען שוין פערנומען מיט אונבערפיהרען ערד - פּראָדוקטען. און דאס רופט ארויס א קינסטליכען קויה-לען-הונגער.

אויף די קארטאפעל און בוראקעס-טראנספּארטען וועלען לעגנער דויערן און ביי אונז און לאנד וועט זיך לאזען פיהלען א מאנגעל און וואגאנען, זאגט-צו דאס דוחק און קויהלען בעת די פּראָסט און שניי-זאווייערוכעס, צו ווע-רען קאטאסטראפאל, ווייל דער קאנסו-מענט וועט הייי-יאהר נישט האבען אפי-לו די קליינע קויהלען-זאפּאסען, וואס ער האט געהאט און די פריהערדיגע ווינטער'ס.

נדרים-אקציע פון „כרן-קימת"

צוליב די פארשטעהענדע יום-טובים האט דאס קק"ל דירעקטאריום און פּוי-לען פּראקלאמירט א גרויסע נדרים-אק-ציע און אלע שוהלען און בתי-מדרשים לטובת דעם קרן קימת לישראל.

און צוזאמענהאנג דערמיט זענען פּוי-גאנדערגעשיקט געווארען צו די גבאים פון די שוהלען ספּעציעלע פרוה, און וועלכע זיי ווערען געבעטען צו זארגען דערפאר, אז די מתפללים און זייערע שוהלען זאלען בעת די עליות מנדר זיין לטובת דעם קק"ל.

אויסער דעם וועלען אויך ביידע טעג ראש השנה ביים ראזונגען געהאלטען ווע-רען רעדעס און די שוהלען וועגען דער וויכטיגקייט פון גאולת הארץ.

נדבות.

ה' ווארסקי, קאנסטאנטינער 54 שטע-דעט לטובת דעם יתומים-הויז ונערזער 40, 3 זלאטיס דאס געלד איז אבצונעה-מען אין ארמינ. פון „לאדזשער טאגעבלאט"

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

היינט, דאנערשטאג, דעם 3-טען דאר-פען זיך שטעלען צו דער מיליטערישער רעגיסטראציע אלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאהר 1911, וואוי-נען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

I J K

און פון 18 קאמיסאריאט די אותיות:

Sz TU W Z Ź

מארגען, פרייטאג, דעם 4-טען ד. ח. דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטע-רישע רעגיסטראציע אלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאהר 1911 וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

L Ł M N O P

און פון 14 קאמיסאריאט די אותיות:

A B C D E F G H Ch

רעגיסטראציע פון יארגאנג 1909

היינט דעם 3 אקטאבער פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. דארפען זיך מעלדען פער-זענליך צו דער רעגיסטראציע אין לאָ-קאל פון מיליטעריש-פאליציישען ביורא אויף פּיעטריקאווער 212 די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען אין יאהר 1909 און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 קאָ-מיסאריאט און וועמענס פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט:

M N O P R S

מארגען פרייטאג פון 1. קאמיסאריאט

Sz T U W Z Ź

יעדער, וואס קומט צו דער רעגיסט-ראציע מוז זיין געמאלדען אין לאדז, מוז מיטברענגען א פערזענליכען דאקו-מענט אדער א מעטריקע, א צייגניש פון רעגיסטראציע און א שול-צייגניש, האנדו-ווערקער-געזעלען מוזען מיטברענגען צוך צייגנישען. צו דער רעגיסטראציע מוזען זיך אויך מעלדען די, וואס האבען א „קארטע פאביטו".

פאר נישט שטעלען זיך צו דער רע-גיסטראציע דראהט א שטראף פון 500 זל. אדער 6 וואכען ארעסט'

היי-יעריגע קאנטראל-פערזאמלונגען פון די יאהרגענג 1880, 1904, 1902

(§) אין די נאהענטסטע טעג וועט ער שיינען א בעקאנטמאכונג וועגען די יעה-ריגע קאנטראל-פערזאמלונגען פון איי-ניגע יאהרגענג, וואס געפינען זיך אין רעזערווע. די קאנטראל - פערזאמלונגען וועלען דויערן ביז'ן סוף נאוועמבער און וועלען ארומנעמען די קאטעגאריעס פון די געבוירענע אין די יאהרען 1880 און 1904. אויך ער יאהרגאנג 1902 וואס האט און 1927, 1928 און 1929 נישט דורכגעמאכט די מיליטערישע און בונגען און בעוויזען („קאטעגאריע „א") וועט זיך מוזען שטעלען צו די קאנטראל פערזאמלונגען.

קופאן

יעדער, וואס וועט ברענגען דעם קו-פאן אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" וועט בעקומען „דיוידישע געשיכטע" פון פּראפ. גרעץ אין 7 גרויסע בענדער, 121 דרוק-בויגען, בערך 2000 זייטען פאר דעם זעהר ביליגען פּרייז פון נאר 14 זלאטיס

ימים-נוראים'דיגע שטימונג אין לאדז

ס'איז קאלט אין מסחר, ס'איז טרויעריג אין טאש און אויפ'ן בית-עלמין איז היים...

נאך צוויי טעג, און מיר הערען שוין שופר בלאזען. אבער דאס פּיבערהאפטע בארען זיך, ווי דער אלטער יודישער שטייגער איז, אויף ראש-השנה פעהלט הײַ-יאהר. דאס איז נישט חלילה רער-פאר, וואס יודען זענען געווארען קויה-לער צו יודישקייט. ארדבה ואדרבה. מ'קויפט דוקא א סך מחזורים, סידורים, תחינות, ציצית, טליתים-קטנים און אפילו נײַע טליתים אויך. מ'קויפט, אבער בעש-רעטענד ווענונגער ווי צו די פריהערדיגע ימים-נוראים. די מוכר-ספרים קלאגען זיך טאקע אויפ'ן הײַנטיגען שוואכען סעזאן. שולדיג דערין איז די אפּגעשוואכ-טע קויפס-פעהיגקייט. אנשטאט געלד האט די בעפעלקערונג „לעווענד און מאש" און אין די בײַטעלעך יאגט א אוי-מאטינער ווינט. דערפאר איז די שטוי-מונג פאר די גרויסע יודישע ימים-טובים הײַ-יאהר אזא טרויבע. ממילא איז קנאפ דער פדיון אויך און דער קאנפעקציע-בראנזשע, און די שוך-געשעפטען און בײַ גאלאנטעריע, כאטש יודען האלטען נאך הײַנט גאנץ שטארק פון דער טרא-דיציע, אז ס'איז א מצוה און א גע-וונד און די בײַנער אויף ראש-השנה צו בעגייען מלבושים...

די בעפעלקערונג דארף טאקע נויטיג האבען די אלע זאכען, זי מוז זיך אבער בעגנוגענען בלויז מיט'ן קוקען און די שויפענסטער. דערפאר איז יעדען איינ-צונען אוצט, און די טריבע טעג פון טריבע שטימונגען אזוי גאהענט די יודישליכע יאוש-תפילה: „מאין יבוא עזרי"... אבער יודען האפען, אז דאס סעזאן-ווינטעל און אלע בראנזשעס וועט זיך און זכות פון די ימים-נוראים זיך אויסדרעהען צום גוטען.

דערווייל איז דער איינציגער „ברען" אויפ'ן יודישען בית-עלמין. פון בעגינען ביז און אווענד קומען מענער און ווײַ-בער, לאדזער און פרעמדע, יונג און אלט אויף קבר-אבות, מ'וויינט זיך אויס דאס ביטערע, צעווייהטאגטע הארץ און מען געהט אוועק מיט עטוואס דערלייכטער-טע געמיטער.

יודען, קוויטעל-שרייבערס ביים ראַ-ראשיצער רבינ'ס אוהל און ביים קבר פון לאדזשער גאון זצ"ל מאכען דערביי אויף יום-טוב.

יודישע מיליטער-פליכטיגע

וועלן די ימים-טובים זיך נישט דארפען רעגיסטרירן

אינטערוויו פון הרב פיינער

(—) דער מיליטערישער ראבינער פון לאדזשער גארניזאן, הרב ר' יוסף פיינער, האט אויסגעפּועל'ט ביי דער מיליטער-מאכט, אז די יודישע פּאבאָ-ראווע, וועלכע דארפען זיך צושטעלען צו די רעגיסטראציע - קאמיסיעס, זאָ-לען אום ראש השנה, שבת-תשובה, יום-כפור, די ערשטע טעג סוכות, הושענה רבה און די צווייטע טעג סוכות זיך נישט דארפען צושטעלען צו דער רעגיסטראציע. זיי וועלען זיך קענען רעגיסטרירען באלד צומארגענס נאך יום-טוב.

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפּאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט.

בעארבייט ספעצ. פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט" פון י. פיערמאן.

(45-טע פארזעצונג)

און דא האט דער מאן, וועלכער האט זיך אזוי שטארק געי'אט אײַנגעקוקט און איהר, געזאגט רוהיג, אבער און דער רוהיגקייט איז געווען בעהאלטען א דונער:

— די מענשליכע בריאה איז צו עלענד און געבעלדיג, אז די זכרים און נקבות זאלען בעזיצען איין און די זעלבע מאכט, וואס די וועלט-שאפונג האט געמאכט אלס אונטער-שייד פון די געשלעכטער; מען דארף איינמאל פאר אלע מאל ארײַנקוקען טיפער און אפען זיך מודה זיין, אז די פרוי גע-הערט צום מאן, פונקט ווי דאס ליכט צום טאג!

— א, דאס הייסט, — האט די גרעפין געפרעגט דער-שראקען, — אז איהר, איהר ליבט מיך?... און דערפאר געפינ איך מיך דא?

— איך בעגעהר אײַך, פרוי. און דא איז פאר מיר מעהר ווי ליבע. איהר זענט דא דערפאר, ווייל פאר מײַן בעגעהר איז נישט פארהאן קיין שום שטערונג. איהר קאנט ווערען א קעניגין! אויף אט דער ברוסט און עיטאפּאמאר און צפון-בראזיליען. א קעניגין — א הערשערין איבער נישט בעטרע-טענע וועלדער, ווילדער חיות, בארבארישע פעלקער, טאלען, בערג און הארןזאנטען. און ווער קאן אײַך און אונזער פער-אכטונגס-ווערטער זועלט געבען מעהר?

— קיינער נישט! — האט די גרעפין געענטפערט, מיט געדיכען פון געהיימנים פון טרוים, וואס האט גוך אנגעהוי-בען און איהר א טאפּעלט שפּיל.

— האט איהר, הייסט עס, בעשלאסען פריוויליג דא צו בלייבען? — האט ער געפרעגט די גרעפין.

די גרעפין האט אנגענומען איהר פריהערדיגע האלטונג.

ז: האט זיך אוועקגעבויגען פון אט דעם מענש. ווי זי וואלט געזוכט שוין נעגען איהם, האט זי זיך געשטעלט הינטער דער קאנאפע. זי האט פערביסען די ליפען.

און איהר שווײַגען האט זיך און א פּײַניגענדען צער גע-רימען א פערלאנג צו ענטלויפען פון דאנען, אבער גלײַכצײַ-טיג האט זיך אויפגעוועקט און איהר א בעגעהר דא צו פער-בלײַבען און צו זיין געהארכזאם.

* * *

מארקיזע האט בעזוכט דעם גראף האזע.

— אײַער קראנקהײַט האט נישט און זיך קיין שום געפעהרליכעס, — האט ער געזאגט — מען קאן זי אויסהײַ-לען, אויב איהר וועט צוריקגעווינען אײַער זיכערקייט און זיך. מ'וועט זי נישט קאנען אויסהײַלען און זי וועט זיך נאך פערערגערן, אויב דאס וועט זיך אײַך נישט אײַנגעבען. צו-ליב מאקטישע סיבות וועל איך אײַך, ווי אלע אנדערע פּאַ-ציענטען, קורירען און דער היים. איך שטעל אײַך א בעדינגונג, אז דורך דער גאנצער צײַט פון דער קוראציע טארט איהר נישט ארויס פון הויז און אויך נישט זעהען קיינעם, וואס קאן אײַך דערמאנען אן אײַער אמאליגען ארט לעבען.

האאזע איז געווארען איבערראשט פון אזא שטרענגקייט, מיט וועלכער דער דאקטאר האט איהם אנגעוואָרפען זײַנע קור-פארשריפטען. זײַענדיג אנ'אייזעלער און נישט-דרייסטער פון דער נאטור אויס, א חוץ דעם א בוסעל דער-דריקט פון די לעצטע איבערלעבונגען, האט ער זיך נישט דערוועגט צו פּראָטעסטירען מיט איין ווארט. פון דער ערש-טער רגע אן האט ער דערפיהלט שרעק פאר זײַן דאקטאר.

בעת מארקיזע האט פערלאזט דאס הויז, וואו א סך זא-לען האבען געוויזען, אז דער גראף פערעהרט שטארק זײַן פרוי, האט ער געשעפטשעט צו זיך:

— ער וועט מוזען פערשווינדען ווערען, אויב זײַן נאָ-מען וועט נאך איינמאל דערמאנט ווערען דורך איהרע ליפען!

ער איז געווען צורייצט, ווי א ווילדע חיה. דאס קומען און בערוהרונג מיט א מענש, צו וועלכען יענע פרוי האט אזוי לאנג געהערט אלס ווײַב, האט איהם געבריהט די אדערן, האט איהם אויפגערייצט, ווי ער וואלט געווען אנ'אקס, וואס ווערט מיט נאגעל געשטאכען און קארק אויף דער ארענע. ער האט זיך אײַנגעסטינקטיוו א ביסעל געמען פאראויס, ווי צו אנ'אנפאל, און האט ארײַנגעקוקט און זײַן פערשטעלונגס-קראפט, אוי-בערנעמענדיג פון האס און פערלאנג אויף נקמה. ער האט זיך געפיהלט אזוי, ווי און דער נשמה וואלט איהם געפלאצט א געשוויר און ארויסגעווארפען דעם אײַטער פון בײַז. ער האט זיך פשוט געווארפען פון צארן.

קומענדיג אהיים, איז ער גלײַך ארײַן און צימער, און וועלכען די גרעפין איז געווען פערמאכט. די שטוב איז גע-ווען בלויז א ווינקעל, א בעהאלטען ארט און געמײַערטען הויז. דאס ליכט איז ארײַנגעדרינגען דורך אנ'איינציגער עפענונג, וואס האט זיך געפינען און דער הויך, און דאך.

בעת ער איז ארײַנגעקומען, האט די פרוי זיך אויפגע-הויבען. זי איז געווען בלאַס, ווי די קישענס פון בעט, אויף וועלכען זי איז געלעגען. זי איז צו צו איהם און געזאגט:

— וואס איז הײַנטיגע נאכט געשעהען מיט מיר? וואס האט איהר מיר געטאן?... איך האב מײַן בעוואוסטזײַן פער-לוירען...

— איך האב געטאן דאס, וואס איהר האט געלאזט טאן.

דא האט די פרוי אזא שטארקען צומער געטאן, אז זי וועט נישט טרעפען, אז דאס איז פאר מיר א צערטעל-ווארט. פון איצט אן זאלט איהר מיך רופען לוציפער. עס איז דער-פאר, ווייל איך ברענג אײַך ליכט.

די גרעפין, ליגענדיג נאך אלץ א צובראכענע, א פער-לוירענע, האט געהאלטען און אויסברעכען און א געוויין. א פאנישער, ווייטאג'דיגער שרעק האט זי בעהערשט. פלוצ-לינג האט זי זיך קאנוואולסיוו אויפגעטרייסעלט:

— וואו איז מײַן מאן? — האט זי געפרעגט.

און דא האט זי דערזעהן, אז מארקיזע האט געמאכט אנ'אפּשטויסענדע מינע. עס האט זיך איהר געדאכט, ווי איהר ווערהטאגליכע, פּײַניגענדע פראגע האט איהם געשטאָ-כען.

א פערוואונדערטע האט זי געטראכט: איז דער ראזי-גער מענש ווירקליך אזוי שטארק, אז פאר איהם, פאר זײַן ווילען פאלט אלץ אום, גיט זיך אונטער, — עס צופאלט אלץ, וואס איך בין געווען אמאל און וואס אנדערע מענשען האבען בעדײַט פאר מיר.

א צווײַ-פאלגיגער גײַסטיגער שטראם האט בעהערשט איהר נשמה: ליבע און האס. זי האט זיך אזש געשעהמט, אז און איהר קאן זיך נאך געפינען א פונק פון ליבע פאר אזא פערברעכער.

זי האט נאכאמאל א רוף געטאן און טונקעלען צימער:

— וואו איז מײַן מאן?

דאן איז מארקיזע פלינק אויפגעשטאנען און ארויס איז אנידערגעפאלען, און ליגענדיג אויף דער דעק, האט זי איהם צוגעווארפען א פערצווייפלונגס-בליק. זי האט געשריגען פון וועהטאג און אויפרעגונג.

— שטן! טײַוועל!

— דער ראזינער נאמען געפעלט מיר, — האט מאר-קיזע געזאגט — עס איז א קאמפּלימענט פאר מיר. איהר פון צימער.

ווען ער איז ארויס און און איהר צימער איז נישט געבליבען קיין שאטען פון איהם, האט זי דערפיהלט, אז עפּיס פעהלט דא. זי האט געוואלט, אז ער זאל אזוי ווײַטער שטעהען פאר איהר. איהר אינזאמקייט מאיז געוואקסען און און ארײַבער יעדע גרעניץ.

* * *

מארקיזע איז געגאנגען און זײַן קאבינעט אהין און צו-ריק, פון איין וואנד צו דער אנדערער. ער האט אויסגעזעהן ווי א חיה און דער שטייג, געפאנגען פון דעם געפיהל פון נקמה און מאכט און דעם ווידערשטאנד פון דרויסען געגען דעם זעלבען ווילען.

עס איז געקומען שפּעט. ער איז געווען אינגאנצען אלס עלענער.

(דאס ווײַטערע פאלגט)

א לאדזער יוד און דער קעניג אמאנולאה פערמישט אין א ריזיגער שמוגעל־אפערע

סטנסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס פון א ווינער צייטונג

(—) מיט א פּאָר וואָכען צוריק האָבען מיר שוין געמאָלדען וועגען א סענסאַציאָנעלער שמוגעל אַפּערע פון נאַרקאָטיק, וואָס איז צוגעשניטען געוואָרען אויף אַן׳אינטערנאַציאָנאַלען מאַסשטאַב. דער הויפּט־העלד פון דער אַפּערע איז געווען א לאָדזער יוד, א געוויסער זאַנוועל זעלינגער.

זעלינגער מיט זיין צווייטען שותף לייבקויף זענען אַרעסטירט געוואָרען אין עגיפּטען. און אַט מעלדעט איצט די ווינער „שטונדע", אַז די עגיפּטישע פּאָליציי האָט די צוויי שמוגלער׳ס אַרויסגעשיקט פון לאַנד און אַנולירט געגען זיי דעם פּראָצעס, הגם דאָס עגיפּטישע געזעץ זעהט פאַר אַזאַ מין שמוגעל א שטראָף פון 20 יאָהר תפיסה. לויט ווי די ווינער צייטונג מעלדעט ווייטער, האָט די פּוילישע פּאָליציי אַרעסטירט אין סאָסנאָוויצע זעלינגערס ברודער, אייזיק זעלינגער אַלס בעשולדיגטען אין שותפות מיט די קאָנטראַבאַנדיסטען.

אייזיק זעלינגער האָט זיך אָבער פערטיידינט דערמיט, וואָס אין פּוילען האָבען זיי בכלל נישט געשמוגעלט און צוליב א פערברעכען, וואָס ער איז בעגאַנגען אין עגיפּטען קאָן ער נישט בעשטראָפט ווערען אין פּוילען.

די פּאָליציי האָט אָנערקענט די טענה און אייזיק זעלינגער איז אויך אַרויסגעלאָזט געוואָרען אויף דער פריי.

די דערמאָנטע ווינער צייטונג האָט אָבער די טעג געבראַכט א פרישע סענסאַציע און געמליך, אַז די שמוגלער־באַנדע איז געשטאַנען אין קאָנטאַקט מיט אַמאַנולאַה׳ן, דעם געוו. קעניג פון אַפגאַניסטאַן, וועלכער האָט אין זיין גלות אָרגאַניזירט א ברייט־פערצווייגטע געהיימע געזעלשאַפט צו טרייבען דעם שמוגעל מיט די נאַרקאָטישע מיטלען. און איינער פון די הויפּט־פיהרער איז דער לאָדזער זעלינגער. איצט ווערט ערשט קלאָר, אַז די עגיפּטישע פּאָליציי האָט פּלוצלונג גענומען פערטושען דעם פּראָצעס, זי האָט פשוט נישט געוואָלט קאָמפּראָמיטירען אַמאַנולאַה׳ן אין די אויגען פון די אייראָפּעאישע מלוכות.

צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר 1908

דעם 12. און 18. ד. ח.

(ב) דעם 12. און 18. אָקטאָבער ווערט אין לאָקאַל פון פּאָמאָרסקאַ 18 אַמטירען די צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר די מאַנסבילען, וועלכע האָבען דערהאַלטען אויפפאָדערונגען פון דער שטאָט־סטאַראָסטווע, אָדער די, וואָס זענען געבוירען אין יאָהר 1908 און זענען ביז איצט נאָך נישט געשטאַנען פאַר קיין פּאָבאָר־קאָמיסיע.

דעם 12. ד. ח. וועלען זיך דאַרפען שטעלען צו דער צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע די בעטרעפענדע פון פ. ק. או. „אזנס" דעם 18. ד. ח. — פ. ק. או. „צחש".

—0—

ניי־יאהר־דעפעשע אויף העברעאיש

א הנחה לכבוד דעם אַמעריקאַנער פעטער

(§) דער דירעקטאָר פון דער לאָדזער הויפּט־פּאָסט האָט צו דער געלעגענהייט פון די ימים־נוראים איינגעפיהרט א הנחה־טאַריף פאַר בעגריסונגסטעלעגראַמען אין פּויליש, ענגליש און העברעאיש. אַזא דעפּעשע קאָסט, לויט א ספּעציעל צונויפגעשטעלטען טעקסט, 9 זל.

היינט האט איהר די געלעגענהייט!!!

פערגעסט נישט, אַז אין היינטיגען נומער איז געדרוקט דער קופּאָן אויף צו בעקומען

די יודישע געשיכטע פון פּראָפ. גרעץ

פאַר נאָר 14 זלאָטיס.

קופּאָן זעה זייט 4 | קופּאָן זעה זייט 4

זעלבסטמארד פון א יונגען דאקטאר הינטער לאדז

(§) אין שטעטעלע ליסקאָוו הינטער לאָדז איז נעכטען בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער דאָרטיגער דאָקטאָר בוקראַבאַ. ד״ר בוקראַבאַ איז ערשט א פּאָר חדשים אין ליסקאָוו און אין משך פון דער צייט האָט ער זיך זעהר בעליבט געמאַכט ביי דער בעפעלקערונג. לעצטענס האָט ער אָבער אָנגעהויבען צו ליידען אויף א נערווען־קראַנקהייט און נעכטען אָווענד האָט ער זיך אַריינגעשאָסען א קויל אין קאָפּ.

דער זעלבסטמערדער האָט נים איבערגעלאָזט קיין שום בריוו וועגען די סבות פון׳ם טאַט.

א טויטער אין א וואנע

זעלבסטמארד אדער א טויט־פאַל?

(וו) אין באָד־אַנשטאַלט אויף קרוטשאַ 11 איז נעכטען געקומען אַן׳עלטערער מענש, וועלכער האָט פערנומען א בעזונדערן נומער. אין א געוויסער צייט אַרום האָט די דינערשאַפט גענומען קלאַפּען אין דער טיר פון באָד־צימער, אָבער קיין ענטפער איז נישט געקומען. האָבענדיג א שלעכטען פאָרגעפיהל, האָט די דינערשאַפט געעפענט די טיר און געטראָפען ליגען אויף דער סאָפע א מענש אָהן בעוואוסטזיין. דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט. נישט ווייסענדיג, צי דער אומבעקאַנטער איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אָדער ער איז פּלוצלונג געשטאָרבען, איז ער איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל אַריין אויף א מעדיצינישער אָבסערוואַציע.

—==—

די ערשטע גרופּע חלוצים פון לאדז

מאָנטאָג דעם 7 ד. ח. מוצאי ראש־השנה פאָהרט אָפּ פון לאָדז א גרופּע חלוצים פון „החלוץ המרכזי", די רעשט חברים פאָהרען אָפּ דעם 19 נאָוועמבער ד. י. אינגאַנצען 20 מאַן. ס׳איז ווערט צו בעמערקען, אַז דאָס איז די ערשטע גרופּע חלוצים פון אונזער שטאָט נאָך די לעצטע געשעהענישען אין ארץ ישראל. די אַלע אָפּפאָהרענדע חברים האָבען דורכגעמאַכט די פיזישע הכשרה אין משך פון 2 יאָהר און פאָהרען אָפּ אַלס געשלאָסענער קבוץ קיין ארץ ישראל. זונטאָג דעם 6 ד. ח. 9 אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע א געזעגנונגס־אָווענד לכבוד די אָפּפאָהרענדע חברים.

סטודענטען פון לעדער און ליעזש קענען געניסען „אדראַטשעניעס"

(וו) די לאָדזער וואָיעוואָדזטווא האָט בעקומען א מיטטיילונג פון בילדונגס־מיניסטעריום, אַז די פּוילישע סטודענטען פון דער האַנדעלס און קאָנסולאַר אַקאַדעמיע אין לערען און פון פּאָליטעכניקום אין ליעזש האָבען דאָס רעכט צו געניסען פון אַנ׳אָדראַטשעניע אין מיליטער־דינסט.

נישט קאנאליזירטע הייזער אויף פּיעטריקאווער

מוזען קאַנאַליזירט ווערען דורך טונעלען

(ב) נישט קוקענדיג אויף די מעהרמאָליגע אויפפאָדערונגען פון דער שטאָטישער קאַנאַליזאַציע־אָפּטיילונג, האָבען מעהרערע הויז־בעזיצער נאָך נישט אָנגעשלאָסען זייערע הייזער אין דער אַלגעמיינער קאַנאַליזאַציע. נעץ נאָך איידער מען אַספאַלטירט די פּעטריקאַווער גאַס און דעם פרייהייטס־פּלאַץ. די איינגענטימער פון די דאָזיגע הייזער האָבען איצט שוין נישט קיין צוטריט צו די קאַנאַליזאַציע־ברונעמס, צוליב וואָס זיי לאָזען אַרויס דורך רערען דאָס שמוץ אויף דער מיט גאַס אַרויס, פערפעסטענדיג אַזוי אַרום די לופט. איצט מוזען די דאָזיגע הויז־בעזיצער שוין קאַנאַליזירען זייערע הייזער דורך טונעל־סיסטעם, וואָס קאָסט פיל טייערער פון פריהער.

נייער וואָיעוואָדזטווא־נאַטשעלניק בעזוכט די קהלה

(—) דער נייער נאַטשעלניק פון זיכערהייטס־אַמט ביי דער וואָיעוואָדזטווא ד״ר סט. קלוג האָט נעכטען אָפּגעשטאַטעט א וויזיט דער לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג. נאַטשעלניק קלוג איז אויפגענומען געוואָרען דורך פּרעזעס מינצבערג, וועלכער האָט איהם אינפאָרמירט וועגען יודישען קהלה־לעבען אין אונזער שטאָט און איהם אויך בעקענט מיט די קהלה־איינריכטונגען.

דער בעזוך אין דער קהלה האָט אויף ד״ר קלוג געמאַכט א גוטען איינדרוק.

וואונשען צום נייעם יאהר

אַלע, וואָס ווילען צו ראש־השנה ווינשען א כתיבה וחתימה טובה זייערע קרובים, פריינד און בעקאַנטע אין לאַנד און אויסלאַנד, קאָנען דאָס טון דורכ׳ן

„לאָדזער טאָגעבלאַט"

די, וואָס שיקען דורכ׳ן „לאָדז. טאָגעבל." וואונשען צו זייערע קרובים און פריינד אין דער פרעמד, אין דייטשלאַנד, פראַנקרייך, ענגלאַנד, א״י אָדער אַמעריקאַ, קאָנען אָנגעבען אין אונזער אַדמיניסטראַציע די אַדרעס פון זייערע קרובים, צו וועלכע זיי שיקען זייערע וואונשען, און מיר וועלען די צייטונג מיט׳ן וואונש איבערשיקען אויפ׳ן אָנגעוויזענעם אַדרעס

פולשטענדיג אומזיסט.

כדי די וואונשען זאָלען שעהן אויסגעזעצט ווערן דאַרף מען אויפגעבען וואָס פריהער.

וואונש־אַנאַנסען ווערען שוין אָנגענומען א גאַנצען טאָג אין אונזער אַדמיניסטראַציע.

לטובת די געליטענע יודען אין ארץ־ישראל.

צום אָנדענקען פון פריהצייטיגען טויט פון ה׳ ישעיה לעווקאָוויטש. שפּענדעט דאָס עלטערן־קאָמיטעט ביים יודישען מעדכען־גימנאַזיום, פּיראָמאָוויטשאַ 6, 20 זל. פאַר די נגליטענע אין ארץ־ישראל געליטענע. דאָס געלד איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם הילפס־קאָמיטעט פאַר די געליטענע יודען אין א״י ביי דער יודישער קהלה אין לאָדז, פּל. וואָלנאָשטשי 6.

לאדז—ווארשא אין אויטאבוס

(וו) לעצטענס איז איינגעשטעלט געוואָרען אַנ׳אויטאָבוס־פערקעהר אויף דער ליניע וואַרשא — לאָדז. די אויטאָבוסען געהען דורך משטשאָנוב, ראַווא, בזשעזיני. א 3־טע קלאַס אויטאָבוס־רייזע קאָסט 9 זל., 2־טע קלאַס 11 זל. די אויטאָבוסען געהען אַרויס פון לאָדז און וואַרשא 2 מאָל טעגליך 6 פריה און האַלב 6 פאַרנאַכט.

טאמאשאווער לעבען

(טעלעפאָנ. פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

גאלדענע און זילבערנע מעדאַלען פאַר טאמאשאווער אינדוסטריעלער

פון הויפּט־ראַט פון דער פּויזנער לאַנדעס־אויסשטעלונג האָבען דערהאַלטען מעדאַלען פאָלגענדע טאָמאַשאָווער אינדוסטריעלער: לאַנדסבערג — א גרויסען גאָלדענעם מעדאַל, טאָמאַשאָווער קונסט־זיידען־פאַבריק — א גרויסען גאָלדענעם מעדאַל, „סטאַרזשיצער מאַנופאַקטור" — א קליינעם גאָלדענעם מעדאַל. די פירמעס „פיש" און „דיוואָ" גרויסע זילבערנע מעדאַלען. דער דירעקטאָר פון דער „אַקצ. געז. לאַנדסבערג", דער וויצע־פּרעזידענט פון הינגען שטאָט־ראַט ה׳ וולאַדיסלאַוו לאַנדסבערג, האָט בעקומען אַנ׳עהרען־דיפּלאָם. ה׳ ל. איז געווען מיטגליד פון אויסשטעלונגס־קאָמיטעט.

רעגירונגס־קאמיסאר אין דער טאמאשאווער קר.־קאסע

אין דער קראַנקען־קאַסע איז אויפ־[illegible] פון ביז איצטיגען דירעקטאָר משעסלאַוו אַריינגעזעצט געוואָרען א רעגירונגס־קאָמיסאַר קולאַרסקי.

נייער ראזאר שקאלני

דער פאַרזיצענדער פון שטאָט־ראַט, וועלכער האָט ביז איצט פאַרנומען דעם אַמט אַלס „ראָזאַר שקאָלני" האָט זיך אָפּגעזאָגט פון זיין אַמט. אַלס ראָזאַר איז איצט בעשטימט געוואָרען דער פּרעזידענט סמולסקי.

—0—

טעאטער און קונסט

אַנ׳עגזאָטיש־יודישע זינגערין אין לאדז

א געוואַלדיגע סענסאַציע אַרוואַרט לאָדז אין די נאָהענטסטע טעג. די בעליבטע יודישע קונסטלערין פון פּאַלעסטינאַ, די בעקאַנטע תימנ׳ער שעהנהייט ברכה צפירה, וועט דאָ אויפטרעטען מיט איין איינציגען קאָנצערט פון אָריענטאַלישע לידער, וועלכע זי וועט אויפפיהרען אין אָריגינעלע קאָסטיומען. אַזא יום־טוב האָט לאָדז שוין לאַנג נים געהאַט. דער קאָנצערט וועט פאָרקומען דאָנערשטאָג ד. 10 ד. ח. אין פילהאַרמאָניע.

נייע סיגנאַלען און צייכענס

פון דער שטאָטישער פּאָגאָטאָוויע

(ט) די קאַרעטקעס פון דער שטאָטישער פּאָגאָטאָוויע וועלען אין די נאָענטסטע טעג פערזעהן ווערען מיט מעהר־טאָניגע סיגנאַלען, וואָס וועלען בענוצט ווערען נאָר בעת די פּאָגאָטאָוויע וועט אייליגען צו אַנ׳אומגליקס־פאַל. א חוץ דעם וועט יעדע קאַרעטקע האָבען א ריכטונגס־ווייזער, וואָס וועט ביינאַכט זיין פערזעהן מיט א געל־לעמפּעל. נעבען ריכטונגס־ווייזער וועט פּלאַצירט ווערען א פעהנדעל מיט׳ן פּאָגאָטאָוויע־עמבלעם. א דאַנק דעם פעהנדעלע וועלען די פּאָליציאַנטען פונדערווייטענס קענען בעמערקען די פּאָגאָטאָוויע.

קורסען פאַר קראַנקען־שוועסטער

(—) דעם 1. אָקטאָבער איז געעפענט געוואָרען דער דריטער תרשים׳דיגער קורס פאַר קראַנקען־שוועסטער׳ס ביים „רויטען קרייץ". די ערעפענונג איז פאָרגעקומען אין דער אַנוועזענהייט פון שפּיטאָל־אינספּעקטאָר ד״ר מיטעלשטעט, דעם הויפּט־דאָקטאָר פון דער קראַנקען־קאַסע ד״ר באָגוסלאַווסקי, וויצע־פּרעזעס פון רויטען־קרייץ דיר. מיכלריידא און פּולק. פאַגעל. א. א. דער סעניאָר־שעף פון רויטען־קרייץ, ד״ר קאַליש האָט געהאַלטען די געלעגענהייטס־רעדע, אין וועלכער ער האָט אָנגעוויזען, אַז צו דער פעסטע ווירקליכונג פון דעם העלפס־גויטיגען פּלאַן האָבען בייגעטראָגען זייער צו שטיינער דער לאָדזער מאַגיסטראַט און די קראַנקען־קאַסע. די ערשטע לעקציע וועגען דער „געשיכטע פון פלעגע־וועזען" האָט געלייענט ד״ר רונדא. אויף די קורסען לערנען 65 קראַנקען־שוועסטער.

יודישער בירגער!

האָסטו שוין ערפילט דיין פליכט לגבי דיינע ברידער אין ארץ־ישראל?

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייט

קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 27-81

צוריקגעקעהרט

שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאָכמ.

Dr. Niewiażski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40

נעמט אָן פון 8—11 מיטאָג און פון 5—9 אָווענד. ספּעציאַל־אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער־שוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען. פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע־זאַל.

Lekarz-Dentysta — צאָהן־אַרצט

St. Gelberg

האָט זיך געצויגן אויף זאַוואַדזקאַ 14

נעמט אָן פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 7.

קאָמוניקאַציע מיט לוקסוס־אויטאָבוסען

לאדז—ווארשא—לאדז

פערקויף פון בילעטען און דער אָפּפאָהר פון לאָדז 6 פריה און 6³⁰ פאַרנאַכט פון האָטעל „פּאָלאָניאַ" טעל. 15—15. צוריק פון וואַרשא אין די זעלבע שעה׳ן פון דער טלאָמאַצקאַ־גאַס נומער 6/8 טעלעפאָן 286-78

פלעגט די פיס

PEDICURE

S. Łódzki

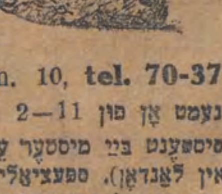

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37

נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָוו. געוועזענער סיסטענט ביי מיסטער עלעמאַן (הינער־אויגען־אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הינער־אויגען אין האָרנהויט ווי אריינגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצע

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

נעמט אָן טעגליך פון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג

Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 43-94

א טויץ ראש־השנה קאַרטעל נאָר 60 גראָשען

מיט דעם אייגענעם נאָמען — דער שענסטער אויסוואַהל ביי מ. אַרבאַך, פּיעטריק. 84 אין הויף אין דרוקעריי

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאַנאַ 25

טעלעפאָן 26-87

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע. אַלע־אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָווענד.

בעזונדער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 28-98

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אָוו.

פאַר פרויען ספּעציעלער וואַרטע־צימער.

פיש-ביליג!

מיר מאכען בעקאַנט, אַז אויף דער פיש-האַלע אויף דער ביילע-גאַס 4 (נאַד-רודקאַ) בעקומט מען אַלע סאָרטען לעבעדיגע און טויטע פיש מיט 40 און 50 גר. ביליגער ווי איבעראַל. ◄═► קומט און איבערצייגט אייך!

ראש השנה צו ווינשען איז מאַקע כּדאי!
איז מאַקע כּדאי!
אבער ווען איז דאָס געזאָגט געוואָרען? —
אַז „צערעס" איז דאַבּיי!
(א בעקאנט פאלקס-ליעדעל)

דאס 100% ריינע קאַקאָס-פעטס „צערעס" ווערט פון אנהויב ביז סוף פאבריצירט אונטער דער שטרענגער השגחה פון בעקאַנטען רב הגאון ר' שמחה פרענקעל פון סקאווינא און ענטשפּרעכט אזוי ארום אלע כשרות-פאַרשריפטען. קאן אלזא בעסטענס עמפּפוילען ווערען אפילו פאַר די מהדרין מן המהדרין.

פערלאנגט אויסדריקליך נאַר „צערעס" מיטן הכשר-שטעמפעל און ווארפט אַב אומבעקאַנטע, מינדער-ווערטיגע פאבריקאַטען.

Zaginęły

3 weksle in blanco na sumę Zł. 500. 100 185 zl. wyst. N. Baharja, Pomorska 8. Niniejsze weksle unieważnia się.

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זיידענע טליתים פאַר טערקישע, יאַראָסלאַווער און קאָלאָמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טליתים-קטנים חורט און דעטייל, מיט אויספּרעסונג, אויך גארטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי

א. ה. ציטרינאַווסקי

פּאַמיענע 1, אין 2-טען טויער, פּאַרטער.
בעמ.: ס'ווערן אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשן

קראַפּט-שפּילערינס

ווערען געפּרויבט, קאָנסטאַנטינער 26 ביי דאַווידאָוויטש אין דער סוויטער-פאַבריק. 1597

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od dn. 1-go.X. do 7-go.X. 1929 r. dla dorosłych:

● CZŁOWIEK SMIECHU ● ●

Według powieści WIKTORA HUGO
W rolach głównych:
Mary PHILBIN, Conrad WEIDT
Dla młodzieży:

„CUDA BRAZYLJI"

שעהנע האַנד-שטיקעריי = אַרבייט
אויף

וועש

קאָפּען, ציכען, העמדער, קאָמבינאַציעס, רעפאַרמען, סטאָרן — געשטיקטע אַזשור, טאָלעדאָ, געפוצטע אַפּליקאַציע און אַלע אַרט.
נעמט אָן בּלייוויס זאַוואַדזקאַ 27 אין הויף לינקס.
אָמבּעקוועמסטען צו פאַרשטענדיגען נאָך די אַרבּייט פון 6 אָוו.

אויפפאָדערונג

איך פאַדער אויף דעם ה' ג. וואָלמאַן צו ערלעדיגען מיר דעם חוב אין געגענפאַל בין איך נישט פאַראַנטוואָרטליך פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען.
מיט אַכטונג
בעניעק טאַנטשעווסקי.

א פּראָטעסט

פון 134.06 זלאָטעס איז פערלוירען געוואָרען. אויסשטעלער קראָכמאַל אין בּאַריסלאַוו צאָהלבאַר ד. 22.9 ד. י. אָרדרע ברידער דור, לעמבערג, פורמאַנסקאַ 1a. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָפּצוגעבּען געגען בּעלוינונג צו פריידענרייך, ווסכאָדניאַ 40 (אין קאַלאָניאַל-געשעפט) 4611

עלטסטער פעלדשער

מ. ראָזענצווייג

ווסכאָדניאַ 29 — טעל. 79-48.
ג. פיל יעהריגער פעלדשער אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל, היילט אויך געשווירען אַלע אַרט לויט מעטאָדע פון פּראָפעסאָר ביער

ווייכטיג פאַר דאַמען!

מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבּייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:
פאַר נאָר 2.50 זל.
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף. 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספירונג 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל.
„TOLA"

תקעו בחודש שופר בכּסה ליום חגנו כּי חוק לישראל הוּא משפּט!!

זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאַדניאַ 52
טעלעפאָן 79-48.
וואו עס ווערט געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַציעס, אַלערליי ספּראַוועס קאַרנע און ציווילע וועגען דירות אין אורזשאַנד ראַזיעמטשי ספּעציאַליסט פון שותּפות-אַקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ פּיעטריקאָווער 17
רעכטסקאָנסול.

Pedagog

przebywał wiele lat w Anglji i w Niemczech udziela lekcji **angielskiego i niemieckiego** jak również konwerzacji oraz początki francusk. Oferty pod do Admin.

אַנאָנסען איז „לאָדזשער טאַגעבּלאַט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

ברילען, צוויקער

און קאָמבּינירטע צילינדער-גלעזער ווי אויך שטיינער-ברילען קויפט מען אַמביליגסטען נאָר אין בּעוואוסטען אָפּטיקער-געשעפט

מ. הערשקאָרן

פּרזשעיאַזד 2 עק פּיעטריקאָווער. ווי עס ווערען בּחנם צוגעפּאַסט ברילען לויט אַ רעצעפּט פון אַ דאָקטאָר.
בעמערקונג: אַלערהאַנד רעפּעראַטורען, ווי לייטען מיט גאָלד ווערען אויסגעפּערטיגט שנעל סאָליד און ביליג.

פּאַזענער פּאַדער!

אייערע וועקסעל-פּאָדערונגען ווערען אַם זיכערסטען איינקאַסירט דורכ'ן ביוראָ „אַרגוס", 36 זאַכאָדניאַ 36.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

פון דינסטאָג, דעם 1-טען אָקטאָבער ביז מאָנטאָג, דעם 7-טען אָקטאָבער.

די געטליכע פרוי

מעכטיגע ליבּעס-דראַמע.
הויפּט-ראָל: גרעטא גאַרבּאַ

DYREKCJA
Gimnazjum Humanistycznego Męskiego I. KACENELSONA

Cegielniana 28, tel. 51-79

איז מודיע, אַז נייע איינשרייבּונגען פון שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טאָג-טעגליך פון 11—2 פאַרמ. און פון 4—7 נאָכמ.

אַזעלכעס איז נאָך נישט געווען!

נאָר וואָס איז אַרויס פון דרוק אַ העכסט-אינטערעסאַנט ספר פון יודישן פאָלקלאָר-אוצר א. נ.

„לעקסיקאָן פון יודישע חכמות"

פון הרב ישעיה זלאָטניק.

דער לעקסיקאָן ענטהאַלט די געקליבענע דבורים, גלייכווערטלעך, אַנעקדאָטען און איינפאַלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דער לעצטער צייט, וועלכע זענען נאָך אין ערגיץ נישט פערעפענטליכט וואָרען. אַנ'אמת'ען גייסטיגען פערגעניגען קאָן יעדער יוד געפינען אין די חכמות, וועלכע שפּרודלען מיט'ן עכטען יודישען הומאָר און וויץ, וואָס זענען אַזוי איינגענאַרטיג און אָריגינעל אין דער וועלט-פאָלקלאָר-ליטעראַטור. דאָס ספר פאַר'ן פּרייז 3 זל.

איז צו בעקומען ביים מחבר:

Rabin Sz. Złotnik, Radom.

געגען נאָכנאַהמע ווערט נישט געשיקט.

לעטשניצע

17 זגיערסקאַ 17, טעל. 16-83
אַלערליי קראַנקהייטען ווערען עמפּפאַנגען דורך ספּעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, פּאָקען-שלעפּען, קינסטליכע בּעסטראַהלונגען אימפּינגען געגען שקאַרלאַטינע.

ס'איז איבעריג צו קומען קיין לאָדז.

מיר ערלעדיגען אַלע ענינים אין די געריכטען און אין אַלע מלוכה'שע, קאָמונאַלע און פּריוואַטע אינסטיטוציעס אין לאָדז, וואַרשאַ, אין גאַנץ פּוילען און אין אויסלאַנד.
אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראַטונגען, אינפאָרמאַציעס, פערמיטלונג אין אַלערליי ענינים וועקסעל-אינקאַסאָ, קלויזולעס. זאַבעזפּיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאָבאַכטונגען.

ביוראָ „אַרגוס", לאָדז, זאַכאַדניאַ 36

מיר זוכען קאָרעספּאָנדענטען און מיטאַרבּייטער אין אַלע שטעט און שטעטלעך.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בּלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער היילקאַבינעט-קאַסמעטיק
טעגליך פון 8 אַ זייגער ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

מעכאַנישע שלאָסעריי און שמיעדעריי J. REDER, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעהם אָן פערשידענע מאַשינען-רעפּעראַטורען ווי צופּאַסען פערשידענע מאַשינען-טיילען. און אויטאָגענישע שווייסונגען.

אַכטונג שטריקער!

איך שטעל צו מישען מיט מעסטערס פון 35 זל. אָן רעעלע אויספירונג.
פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20 וו. 17.

דרוקזאַכען

אַלערליי

ווערען שנעל, און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויספירונג און מאָדערנסטער שריפט אויסגעפּערטיגט. -

קלעפּסידרעס

ווערען אין פערלויף פון — 1 שעה —
נעדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט.

בוכדרוקעריי
ע. און מ. האַמבּורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47

היפּאָטעקען-געלד

צו ביליגע צינזען אויף בערלינער הייזער
בעזאָרגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

לעזט און אַבּאָנירט
לאָדזשער טאָגעבּלאַט

אַבּאָנעמענטס-פּרייז: פאַר אַ חודש אין לאָדז מיט צושטעלן 5 זל., אין פּראָווינץ און אויסלאַנד ביז 20 פּרצ., אין אַמעריקע לענדער — 1.25 דאָלאַר.
אַנאָנסען-פּרייז: פאַר אַ מילימעטער-שורה פון טעקסט [illegible] 40 גר., [illegible] 60 גר. [illegible] פאַר אויסלענדישע אָנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט — מיט 50% טייערער. פון די פּרעזענן ווערט נישט [illegible]
Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18